

NỬA NGÀY VỀ CHIỀU

NHÂN VẬT

ÔNG HOÀNG

BÉ HOÀI

PHỤNG

LÁI XE

CẢNH

HUYỀN

THÀNH

CHÚ NĂM

THANH NIÊN

DÌ ÚT

BÀ TRANG

CÔNG AN

KHÁCH (Bống)

KHÁCH (Đại diện cho xã)

CẢNH MỘT

Kịch xảy ra vào những năm chiến tranh kết thúc. Đất nước thống nhất.

Căn nhà của Phụng, con trai ông Hoàng tại Hà Nội. Tiệc nghỉ trong nhà: từ máy thu hình, dàn nghe nhạc, tủ lạnh, và cả bộ salon gỗ gu cũng được chuyên chở từ niếm Nam ra.

Việc trang trí của căn phòng này cần làm nổi bật một bức tranh màu phóng to hình ông Hoàng ngồi trên ghế xích đu, phía sau là một vila sang trọng.

Ông Hoàng, khoảng ngoài 50 tuổi, mặc quân phục bước vào nhà. Nhưng nhìn đồ đạc sang trọng, ông mất tự tin định quay ra thì tiếng trẻ nhỏ hỏi.

BÉ HOÀI: - Chào chú bộ đội. Chú hỏi bố cháu à?

Ô. HOÀNG: - Cháu là...

BÉ HOÀI: - Con bố Phụng mà...

Ô. HOÀNG: - Con bố Phụng... Ông biết ngay mà... (*Gọi ra ngoài*) - Đứng nhà tôi rồi các đồng chí ạ.

BÉ HOÀI: (*Cũng lây mừng rỡ*) - Bố Phụng ơi... mẹ Cảnh ơi... Nhà ta có khách. (*Phụng và chị Cảnh vợ anh cùng chạy ra*).

PHỤNG: - Bố...

Ô. HOÀNG: - Tìm thấy nhà rồi mà bố cứ tưởng nhầm. Vào đây... vào đây đồng chí lái xe.

Đồng chí lái xe hai tay xách hai chiếc túi to vào theo

Giới thiệu với đồng chí nhà: Con trai tôi đây này.

PHỤNG: (*Đẩy vợ lên trước*) - Còn đây là Cảnh vợ con bố ạ.

CHỊ CẢNH: - Con gái bà Vê ở xóm giữa, thày có còn nhớ không?

Ô. HOÀNG: - Thế ra lại là người làng đấy à?... Trâu ta ăn cỏ đồng ta... Còn con bé kia thì ông nhận ra ngay.

PHỤNG: - Ông nội con đấy, lại với ông đi.

Ô. HOÀNG: - Quà cho cháu đây. (Đưa cho cháu con búp bê miền Nam)

BẾ HOÀI: - Nó có đi được không?

Ô. HOÀNG: - Thứ ấy thì to tiền. Có khi hơn cả tiền chiếc đài này.

BẾ HOÀI: - Ông có chiếc đài, cho cháu xem.

Ô. HOÀNG: - Ấy chớ... vỡ, để bầy lên tủ cho nó sang.

CHỊ CẢNH: - Chỉ thoáng trông thấy ông, đối chiếu với tấm ảnh kia là con nhận ra ngay. Hẳn là cái nhà ông ở trong Nam phải rộng lắm. Nó đẹp đến thế kia cơ mà.

Ô. HOÀNG: - Ngày trước nó là nhà của một viên quận trưởng... đầy đủ tiện nghi. Một phòng khách kê ba bộ salon nối tiếp nhau, có máy lạnh tự điều chỉnh. Vợ chồng con cái đều có phòng ngủ riêng, phòng ăn riêng, nhà để xe, sân đánh quần vợt.

CHỊ CẢNH: - Mình mới có chỉ bằng cái dạng đá thể này mà lắm kẻ bì tỵ đấy bố ạ.

Ô. HOÀNG: - Trên sân thượng còn có cả một bể bơi.

CHỊ CẢNH: - Thế ra đi tắm phải leo lên tận mái nhà cơ à. Khiếp thật đấy, miền Nam giải phóng, biết cơ man nào là của.

Đồng chí lái xe đưa thêm một chiếc túi cuối cùng thì gặp chị Cảnh quấy quanh gánh ra

- Anh cứ vào nghỉ tay đi... Em ra mấy chuyến là xong ngay.

LÁI XE: - Hết rồi đấy, làm gì có nhiều mà chị mang quang gánh.

CHỊ CẢNH: (*Ngơ ngác*) - Thế mà em cứ tưởng...

PHỤNG: (*Lườm vợ*) - Mình vào pha nước mời chú uống đi.

LÁI XE: - Báo cáo thủ trưởng, tôi phải đi.

Ô. HOÀNG: - Ờ hay... sao lại đi là thế nào.

LÁI XE: - Đồng chí thông cảm, tôi cũng muốn tranh thủ tạt qua nhà. Với lại...

Ô. HOÀNG: - Các em nó không bằng lòng đâu.

PHỤNG: - Đi thế nào được! Tình thực đấy... Gà có sẵn trong chuồng rồi, nghe quác một tiếng là bùng mâm thôi. Đẳng ấy có tin được

không?... Đồng nghiệp đẩy nhá, cũng lái xe cả. Đầu tiên là xẻ lấy hai cái đùi, nhúng vào phích, tuốt lông ném lên chảo mỡ bung lên vừa lai rai vừa làm tiếp món khác. Đối với gia đình tôi hôm nay là một kỷ niệm lớn: Mười chín năm bố tôi mới trở về. Con Huyền 19 tuổi rồi bố ạ. Em học khoa Văn, trường Đại học Tổng hợp.

Ô. HOÀNG: - Bố cũng chưa biết mặt nó.

PHỤNG: - Một ngày như vậy với gia đình tôi mà đồng chí bỏ đi thế nào được.

LÁI XE: - Thông cảm nhá, trên xe còn có một đồng chí nữa.

PHỤNG: - Tội quá nhỉ... đành thôi, cầm lấy bao thuốc đi hút chơi vậy. Biết nhà rồi nhớ lại đây.

Chị Cảnh pha cốc nước chanh bung lên thì đồng chí lái xe đi khỏi

CHỊ CẢNH: - Kia... sao chú lái xe lại đi. Em đã nhờ chỗ giữ xe rồi.

PHỤNG: - Bạn việc không ở được.

CHỊ CẢNH: - Bạn là bạn thế nào? (*Chị chạy theo ra thì tiếng xe rộ máy*)
- Ở hay, thế lát nữa họ hàng sang chơi, thì nói bố đi bộ về à?

PHỤNG: - Cô chỉ hay sĩ diện.

CHỊ CẢNH: - Tôi hay anh? Từ ngày về làm dâu hôm nay mới biết mặt bố chồng. Chứ còn trước đây anh nói thế nào thì tôi nói theo như vậy. Anh bảo bố anh to thì tôi nói là to. Chỉ sợ hôm nay bà con biết tin đến chơi, không thấy xe cộ gì, hàng xóm ác khẩu nó lại cho mình nói khuếch.

PHỤNG: - Lỡ ra rồi...

CHỊ CẢNH: - Vậy mới đần, sẩy tôi ra một tý là hỏng việc.

PHỤNG: - Cứ đại mãi.

CHỊ CẢNH: - Tôi còn đang lo cả cái chuyện quà cáp đây này. Họ thì đông, gặp ai người ta cũng hỏi han. Chỉ những ba cái túi này là thiếu.

Ô. HOÀNG: - Kệ người ta, các con đừng có bầy vẽ ra làm gì cho tốn kém.

CHỊ CẢNH: - Xén tùy cái bố ạ. Bố đi ngân ấy năm mới về... Mới lại cũng là một dịp chia tay mọi người.

BÉ HOÀI: - Bao giờ nhà đi vào trong Nam hả ông?

Ô. HOÀNG: - Vào trong Nam à? (*Ngớ ra*) - Cháu thích vào trong ấy hả?

CHỊ CẢNH: - Gớm, cháu ông mong lắm đấy, dọa hết mọi người là sẽ không cho theo ông người ta vào Sài Gòn.

Ô. HOÀNG: - Rồi thế nào ông cũng cho đi... Ở trong ấy nhà cao vút mười mấy tầng... Trái cây thì ê hề. Hàng hóa thì chỉ không có tiền thôi. Tivi, tủ lạnh chất lên như núi.

BÉ HOÀI: - Bố cháu đã dạm bán nhà rồi đấy... Còn cô Huyền sắp ra trường. Nhà trường ưu tiên phân công cho ở Hà Nội, nhưng cô nhất quyết xin chuyển vào Sài Gòn.

Ô. HOÀNG: - Chết... Sao lại xốc nổi thế...

CHỊ CẢNH: - Cô ấy chả dại đâu... đã tính chán ra rồi đấy... Vào đấy có đi lấy chồng thì cũng còn được ở ké với ông một phòng. Chứ còn ở ngoài này, cái ngữ như cô ấy có mà suốt đời ở tập thể.

PHỤNG: - Nó mong bố lắm... Mấy lần cứ định đi vào tìm bố nhưng con không cho. Con bảo thế nào bố cũng về... Mà đúng thật. Lát nữa em nó về... ông cứ thử để nguyên xem cô nàng có nhận được ra bố không... Nó sẽ mừng như thế nào...

BÉ HOÀI: - Ông trốn đi ông ạ. Cô Huyền về ông mới òa ra.

PHỤNG: - Cô Huyền về cấm Hoài không được bép xép đấy nhá...

Ô. HOÀNG: - Chính ông cũng đang hồi hộp đây... Ông chưa biết cô ấy như thế nào nữa kia.

CHỊ CẢNH: - Bảnh gái lắm ông ạ... Nói ông bỏ lỗi, chứ được ông anh chiều quá đâm hõn... Ông tính, có một anh chàng, nhà người ta quyền thế lắm, bố làm tham tán đại sứ quán, bám cô này như đĩa... chỉ phải cái hơi cứng tuổi. Ngày trước thì cũng ưng người ta đấy, nhưng từ ngày nghe tin ông về là kiên quyết cắt. Anh chàng kia đang lăn lóc khổ sở. Có lẽ lát nữa rồi cũng đến đây... Chẳng ngày nào tha.

Bé Hoài đây thích thú với trò chơi nhận mặt, chạy ra thăm dò rồi về báo tin.

BÉ HOÀI: - Cô Huyền đã về đấy ông ạ!

Huyền, một cô gái 19 tuổi, có vẻ được cưng chiều, bước vào nhà. Quả nhiên, Huyền không nhận được ra bố. Cô chỉ khẽ gật đầu chào, rồi đi vào thay quần áo.

Vợ chồng Phụng thì thầm với nhau về chuyện Huyền không nhận ra bố, rồi cùng nhau đi vào nhà trong.

HUYỀN: - Sao nhà cửa bừa bộn thế này?

BÉ HOÀI: - Vừa có khách.

HUYỀN: - Anh ta đến tìm phải không? Nếu anh ta lại đến thì nói không có nhà.

BÉ HOÀI: - Cháu không nói dối đâu.

HUYỀN: - Được... Mày cứ cãi bướng, tao sẽ không cho mày đi Sài Gòn với ông nữa đâu.

BÉ HOÀI: - Ê... Ông cho cháu đi rồi nhá.

HUYỀN: - Ông nào...? Ông ngoại mày ấy à?... Ông ngoại mày thì chỉ có đi sài mòn thôi con ạ.

Thành bước vào. Hoài chạy ra đón đả.

BÉ HOÀI: - Cô Huyền bảo là cô ấy không có nhà.

THÀNH: - Hãy nói với cô Huyền là không cần phải nói dối, mà chỉ cần tiếp chú Thành một lần nữa thôi.

HUYỀN: *(Không lánh mặt nữa, bước ra)* - Thôi được... Mời anh ngồi.

THÀNH: - Tôi đứng cũng được. Tôi đến để chào chia tay... Ngày mai tôi đi.

HUYỀN: - Đi Tây hả?

THÀNH: - Không ai đại gì đi Tây lúc này... Bố tôi phải chạy chọt, người ta mới cho nghỉ việc làm tham tán đại sứ, để vào nhận một chức quen ở Sài Gòn. Suốt cả tháng trời nay, mẹ tôi vào trong ấy thu xếp, nay mới có kết quả. Bà điện cho tôi vào ngay.

HUYỀN: - Chúc mừng anh. Hẳn đã mua được nhà.

THÀNH: - Một villa, nhưng không phải mua... Mẹ tôi là một người tuyệt vời... Bà có biệt tài về giao tiếp. Đúng ra, bà phải làm thay cái chức của bố tôi. *(Thành ném ra một tập ảnh màu)*

HUYỀN: (*Cầm xem*) - ... Sao căn nhà tình cờ lại giống villa của bố tôi.

THÀNH: (*Nhìn hai ảnh đối chiếu*) - Đúng thật... tôi cũng công nhận như vậy... Nhưng chắc những ngôi nhà giống nhau cũng là chuyện rất thường tình thôi.

HUYỀN: - Thôi được... như thế càng có nhiều dịp chúng ta được gặp nhau.

THÀNH: - Tôi thì nghĩ ngược lại. Ở ngoài này gặp Huyền đã rất khó... Vào trong kia ở một lâu đài như thế thì làm sao qua cổng được.

HUYỀN: - Tôi chán ngán cái cảnh đi tầu bay giấy mãi rồi... Nói thật với anh, đến bây giờ tôi cũng chưa biết được chính xác bố tôi làm cái gì. Ai cũng bảo ông làm to lắm.

THÀNH: - Điều đó thì hầu như không cần phải nghi ngờ... Trông tướng cũng đã thấy như thế. Hơn nữa một quân nhân đi chiến đấu từ năm 1945.

HUYỀN: - Mẹ của Huyền nói chuyện hồi ấy lính còn đi chân đất. Năm 1955 bố mới có dịp tạt qua nhà một lần. Hồi cụ đi B được nghỉ phép năm ngày. Từ bấy đến nay 20 năm.

THÀNH: - Chắc Huyền là dấu ấn của kỳ nghỉ phép ấy.

HUYỀN: - Ông cụ đi... Còn mình thì lớn lên trong tàn khốc của chiến tranh. Mới năm tuổi thì nhà bị trúng bom, mẹ chết. Sống qua những ngày ấy nghĩ lại mình thấy rùng cả mình.

THÀNH: - Luật bù trừ cả thôi. Bây giờ những người kháng chiến cũ trở về thành phố sung sướng lắm. Mình có cô bạn, bố tập kết ra đây từ năm 1954, cùng ở chung với nhau một phòng trong tập thể. Bây giờ vào trong ấy một mình một villa, rộng quá. Hồi mới vào cô nàng không quen, cả tuần không ngủ được. Huyền rồi cũng thế thôi. Đó là luật bù trừ, không ai ghen tỵ được.

HUYỀN: - Mình không có ảo tưởng gì viễn vông đâu. Trong chiến tranh, gia đình mình đã chịu mọi thiệt thòi rồi. Nếu bây giờ chúng tôi có nguyện vọng được sống tử tế thì chẳng có gì là quá đáng. Nói thật ra là tôi đã chán ngấy lên tận cổ cái cách dụ dỗ cho người

ta hy sinh, suốt đời hy sinh. Còn thành quả thì để dành cho người khác hưởng.

THÀNH: - Chính vì thế mà bố mẹ tôi quyết định vào miền Nam ngay. Đây là cơ hội nghìn năm có một... Tôi yêu Huyền. Tôi hiểu gần đây vì sao Huyền thờ ơ... Tất nhiên là tôi không thể địch được hoàn cảnh hiện nay của Huyền... Tôi cũng không hy vọng có được một villa sang trọng như thế kia. Nhưng tôi đã làm tất cả... và bây giờ đã thành hiện thực. Tôi đến gặp Huyền.

HUYỀN: - Để chào từ biệt như anh nói.

THÀNH: - Nói đúng ra là van xin... van xin một lần cuối cùng... Và tôi hứa sẽ cố gắng hơn nữa.

HUYỀN: - Bây giờ thì tình cảm của anh có vẻ làm cho tôi hơi cảm động đấy... Nhưng đằng nào thì tôi cũng cứ phải chờ bố tôi.

Ô. HOÀNG: - Bác xin phép nói chen vào với các cháu một câu có được không?

THÀNH: - Bác đừng quan tâm... Chúng cháu nói chuyện lắm lắm.

Ô. HOÀNG: - Nhưng nó có vẻ liên quan đến bác đấy. Bác là bộ đội mà.

THÀNH: - Vâng... Vậy thì xin mời bác.

Ô. HOÀNG: - Các cháu đều là sinh viên?

THÀNH: - Cháu đang học khoa Sử.

Ô. HOÀNG: - Tốt quá... thế thì bác được thăm dò ý kiến một nhà viết sử tương lai rồi. Tình hình sẽ như thế nào nếu như tính toán vừa rồi của các cháu không đúng như sự thật?

THÀNH: - Về điều gì ạ?

Ô. HOÀNG: - Về người bố của Huyền... Nếu như ông ấy không phải là một cán bộ cao cấp, mà lại về hưu với cái lon thượng úy chẳng hạn?

THÀNH: - Cháu chưa nghĩ được câu trả lời... Theo cháu, đó chỉ là giả định... không thể chỉ là thượng úy được.

Ô. HOÀNG: - Sao lại không thể như thế? Lúc mới tham gia kháng chiến, ông còn chưa biết chữ. Trình độ thấp thì thăng cấp cao cho ông làm gì? Chiến tranh không thể đùa với sinh mạng được. Các cháu hiểu không, cái hàm chức để chỉ huy quân lính. Nó liên quan

đến thắng bại, đến sinh mạng con người. Một chỉ huy tồi thì tùy theo chức vụ to nhỏ mà nướng ít hay nướng nhiều quân lính.

THÀNH: - Bác nói hoàn toàn có lý. Nhưng có phải đã là cấp cao thì đều giỏi giang như vậy không?

Ô. HOÀNG: - Nếu không được như vậy thì là sai trái. Tất nhiên, đã có nhiều người lính chết cho sự sai trái ấy. Còn bố của Huyền thì chắc ông ta không chịu phạm vào cái lỗi lầm to lớn như thế.

THÀNH: - Để rồi ông chịu trở về với cái lon thượng úy chẳng?

Ô. HOÀNG: - Thì sự thể sẽ như thế nào...? Bác đang muốn biết điều đó.

THÀNH: - Thế thì hiển nhiên sẽ có một sự vỡ mộng, một bi kịch, nói tóm lại là như thế. Nhưng cũng có thể bù đắp lại những người thiệt thòi ấy, bằng một bổng lộc xứng đáng.

Ô. HOÀNG: - Nhà sử học mà lại nghĩ rằng người cách mạng đi chiến đấu vì bổng lộc à?

THÀNH: - Vì bổng lộc và có bổng lộc là hai khái niệm khác nhau. Đời Hậu Lê để cho các quan có thể thanh liêm được, nhà vua phải có quỹ khuyến liêm. Đời Trần những người lính chiến thắng trở về đều nhận thêm số ruộng thưởng một mẫu.

Ô. HOÀNG: - Điều này thì lại càng xa sự thật hơn. Nhà nước ta còn nghèo.

THÀNH: - Thế thì chắc chắn sẽ có bi kịch... Nếu sự thật là thế thì thà giữ cho con một chút ảo tưởng còn nhân đạo hơn làm cho người ta thất vọng.

Ô. HOÀNG: - Có nghĩa là người bố ấy đừng nên trở về? Khủng khiếp nhỉ?

(Huyền nãy giờ vẫn chăm chú nghe. Đột nhiên, cô ra gõ tấm ảnh trên tường ngắm nghía và nhìn đối chiếu rồi bỗng Huyền quay lại nói với Thành).

HUYỀN: - Thôi được... Tôi rất cảm ơn anh đã đến thăm tôi hôm nay...

THÀNH: - Trước khi đi vào Nam... tôi cũng có thể đến để chia tay.

HUYỀN: - Có thể tôi sẽ cùng đi với anh vào Sài Gòn.

THÀNH: *(Bất ngờ, sung sướng)* - Trời đất ơi... Đúng như thế chứ? Tạm biệt... chào bác ạ.

Bỏ ra. Phụng trở ra

PHỤNG: - Anh ta lại đến nữa...

HUYỀN: - Mẹ anh ta thật tài. Bà đã xoay được một biệt thự và làm thủ tục cho cả gia đình chuyển vào trong đó.

PHỤNG: - Thế còn em...? Chắc bây giờ em không theo anh ta vào Sài Gòn nữa chứ?

HUYỀN: - Em đã nhận lời.

PHỤNG: - Chắc là em vẫn chưa nhận ra bố. Bố đã về!

HUYỀN: (Nhìn bố với vẻ lạnh nhạt) - Em đã nhận ra rồi...

PHỤNG: - Vậy mà em vẫn nhận lời?

HUYỀN: - Nhưng ông ta khác hoàn toàn với những tưởng tượng của em về bố. (Ngừng) - Em quyết định sẽ đi Sài Gòn.

PHỤNG: - Không phải là em muốn làm gì cũng được... Bao nhiêu năm bố vắng nhà, việc lo cho em là quyền của anh. Còn bố đã về đây rồi thì việc đó phải do bố quyết định.

HUYỀN: - Xin mời... nhưng đừng ai khuyên tôi nên cam chịu... Tôi chịu đựng quá nhiều rồi. Tôi không có mẹ từ nhỏ, mười tuổi đầu đã phải tự làm nuôi mình. Những điều thông thường mà mọi đứa trẻ lớn lên đều có thì tôi lại không ... như bố chẳng hạn. Tôi chưa biết mặt ông. Nhưng giờ thấy ông sao lòng tôi dửng dưng như gặp người xa lạ. Tôi muốn đi Sài Gòn, ai cũng được... Mọi người hãy giúp tôi... Tôi muốn biết được cái nhà mà tôi và hàng triệu triệu con người vất vả chịu đựng suốt mấy chục năm để có, nó là thế nào. (Bỏ đi)

PHỤNG: - Bố đừng giận nó. Có lẽ do con quá nuông chiều.

Ô. HOÀNG: - Bố thương nó thì đúng hơn... Bây giờ bố mới hiểu được người đi chiến đấu không phải chỉ có viên đạn phía trước, mà còn cả nỗi lo ở phía sau nữa. Bố chưa biết rồi sẽ nói với các con như thế nào.

Hết cảnh.

CẢNH HAI

Tại một thị trấn cửa ngõ dẫn vào Sài Gòn.

Quán cơm của chú Năm vắng khách. Quán treo chiếc biển lớn: “Thương phế binh”. Chú Năm cụt một tay, ngồi soạn tiền trước một chiếc bàn tròn. Mọi công việc chú đều làm bằng một tay rất thành thạo. Ở bàn khác, một thanh niên ngồi thu cả hai chân lên ghế, vừa nhậu, vừa hô hố cười theo một băng độc tấu, đang được phát ra từ một chiếc cassette cũ.

Ba bố con ông Hoàng bước vào quán, chọn một chiếc bàn trống. Ông giải thích cho con gái về cái thị trấn này.

Ô. HOÀNG: - Đây là thị trấn Xuân Lộc, cửa ngõ và là tấm áo giáp che chở Sài Gòn. Trung tướng Nguyễn Vĩnh Nghi, tư lệnh quân đoàn Ba và Quân khu Ba, lập phòng tuyến tử thủ ở đây. Phòng tuyến nhanh chóng thất thủ. Ông ta là sĩ quan cao cấp nhất của quân đội Sài Gòn bị bắt sống trên chiến trường. Tiểu đoàn của bố trong trận tấn công vào sân bay, nằm lại nơi này một nửa quân số. Chúng nó đã dùng cả bom hóa học CBU.

HUYỀN: - Vậy mà giờ chẳng còn thấy dấu vết gì của chiến trận.

Ô. HOÀNG: - Người ta sẽ quên rất nhanh. Rồi đến lúc nào đó, chiến tranh chỉ còn lại trong ký ức những người tham chiến mà thôi. Dân ở đây thì tuyệt vời đấy. Bố bị thương phải nằm lại ven lộ, sát chi khu, mà bọn địch vẫn không hay biết, Bố được một bà mẹ nuôi và cất giấu, lúc tấn công vào Sài Gòn lại cho cả con gái đi dẫn đường.

HUYỀN: - Giống như cô gái ngồi trên xe tăng vẫn thấy ở trong phim.

Ô. HOÀNG: - Cô ấy thì sống... Nhưng con gái bà thì không còn nữa.

Chàng thanh niên ngồi bàn trong, uống nốt hộp rượu rồi đứng dậy, đi lại chỗ chú Năm với một vẻ giễu cợt. Anh ta đưa tiền nhưng khi chú Năm cầm thì hắn lại rút lại.

CHÚ NĂM: - Đừng có giỡn mặt, mày.

THANH NIÊN: - Ngó cái biển “Thương phế binh” thẳng em vô liễn. Nhưng tụi khách quen ở đây lại biểu: Chú Năm là trinh sát Việt cộng. Đại ca cho thẳng nhỏ ăn phải một quả lừa.

HUYỀN: - Thương phế binh là bộ đội bị thương à bố?

Ô. HOÀNG: - Sinh viên đại học Văn khoa mà chẳng hiểu gì cả: Lĩnh nguy quyền Sài Gòn bị thương mới gọi là thương phế binh, con ạ.

THANH NIÊN: - Người ta bảo bây giờ lắm đồ dỏm, mà thiệt. Thương phế binh cũng lại dỏm.

CHÚ NĂM: - Nhưng món nhậu tao làm được không?

THANH NIÊN: - Cái đó thì tuyệt... Rượu cũng êm nữa... Nhưng chú Năm là thứ thương phế binh dỏm.

CHÚ NĂM: - Tao thương binh Việt cộng thì mày ớn hả?

THANH NIÊN: - Tôi sợ cái thứ thương phế binh giải phóng cũng lại dỏm nốt... Thử coi... Tôi cầm thêm một cốc tiền của chú nữa nè. *(Lấy thêm một cốc tiền đã đếm)* - Chú không lấy lại được thì coi như chú mất. Trinh sát đặc công mà chú. *(Bằng một cú đánh của chú Năm, anh thanh niên ngã lăn ra nhà)* - Chà, thứ thiệt... *(Thán phục)* - Vậy mà chú lại đi đổi lấy đồ dỏm.

CHÚ NĂM: - Lần sau mày nhớ đừng giỡn mặt nghe. *(Ông Hoàng đến đỡ anh ta dậy. Năm trông thấy sừng sốt)* - Trời ơi, anh Tư! Anh tới đây hồi nào mà em không hay?

HUYỀN: - Chú là người cùng đơn vị với bố cháu?

CHÚ NĂM: - Con gái anh Tư?

Ô. HOÀNG: - Cả con trai nữa này...

CHÚ NĂM: - Bất ngờ quá anh Tư à. Lần này vô, anh dành thời gian ở lại với vợ chồng em bao lâu?

Ô. HOÀNG: - Cưới vợ rồi hả?

CHÚ NĂM: - Không có cách gì tin được anh Tư... Nhà em người Nam. Dì Út cưới cho đó.

Ô. HOÀNG: - Anh sẽ dành thời gian tìm thăm mấy đứa cùng đơn vị, xem xuất ngũ rồi sống ra sao.

CHÚ NĂM: - Ở đây di Út và mấy chú trong vườn mong anh dữ lắm. Biết anh ghé đây mà không cho họ giáp mặt thì tôi không sống nổi với họ. Vầy nghe... đẹp đã anh Tư à... Anh và các cháu vô nhà... sửa soạn tắm rửa. Tôi cho mời di Út ra, anh em mừng gặp mặt... Ba thằng kháng chiến cũ vẫn xáp vô, thương nhau dữ lắm.

Ô. HOÀNG: - Đó cũng là điều anh cần biết... Nhưng thằng đi chiến đấu còn giữ được cái gì cho mình.

CHÚ NĂM: - Vô đi mấy đứa... Ở đây với chú nguyên tuần nha!

Ô. HOÀNG: - Ở lại bao lâu còn tính. Các con vào nhà. Bố có chuyện riêng muốn nói với chú Năm.

CHÚ NĂM: (*Chột dạ*) - Riêng với em à... Để chiều được không anh Tư...? Em đi kiếm ba thứ đồ nhậu mời anh Tư, thứ thật xịn á.

Ô. HOÀNG: - Chú biết tính tôi rồi, vui là chính.

CHÚ NĂM: - Thằng em có cái gì không trúng thì anh Tư la liễn... Gặp riêng kiểm thảo, em sợ anh Tư à.

Ô. HOÀNG: - Chú còn biết sợ như thế là đáng mừng. Đối với chú, anh đâu còn là người chỉ huy, đâu còn là cấp úy... chỉ là một thằng anh lớn tuổi hơn chú thôi.

CHÚ NĂM: - Hay để các cháu ngồi đây cùng nghe anh nói, anh Tư?

Ô. HOÀNG: - Đâu có phải việc của chúng nó.

CHÚ NĂM: - Hay đợi di Út một chút vậy?

Ô. HOÀNG: - Rồi tôi sẽ đến thăm di ấy sau. Các con vào nhà đi... Chú ngồi xuống.

CHÚ NĂM: (*Lúng túng*) - Anh Tư đợi em pha ấm trà đã nghe. (*Cầm ấm đi ra cánh gà, với vọng vào trong*) - Đi tìm di Út... lẹ lên! (*Quay lại bàn nói trước*) - Hẳn anh Tư rầy thằng em về chuyện bộ đội, đảng viên mà lại đi bán quán?

Ô. HOÀNG: - Kiểm lấy mà ăn là khen chứ sao lại rầy chú?

CHÚ NĂM: - Hay cái biển “Thương phế binh” kia?

Ô. HOÀNG: - Tôi chưa rầy la gì đâu, nhưng muốn biết nghĩ sao mà chú làm thế?

CHÚ NĂM: - Buôn bán mà anh Tư. Nói thiệt, anh Tư đừng rầy, tội nghiệp thằng em. Bà con lối xóm biết nhau rồi thì hông nói làm chi. Nhưng khách vãng lai, vô quán Việt cộng, họ mặc cảm mà, anh Tư... Nhất là ba ly rượu vô rồi, nói tùm lum tà la... Họ lại phải nhìn nhau dè chừng.

Ô. HOẰNG: - Tôi cũng tin những điều chú nói là sự thật.

CHÚ NĂM: - Anh Tư thông cảm cho em vậy là phải. Mà dân Nam bộ đã thương là thương dữ lắm anh Tư.

Ô. HOẰNG: - Điều đó thì tôi biết hơn chú.

CHÚ NĂM: - Trông biển “Thương phế binh” là họ vô liễn à.

Ô. HOẰNG: - Nhất là chú chỉ có một tay thể kia.

CHÚ NĂM: - Biết bao người cơ lỡ mà nói mới đi học tập cải tạo về là họ giúp liễn à.

Ô. HOẰNG: - Thế là tôi hiểu... (*Lặng đi hồi lâu*) - Chú còn giữ được một điều tốt đẹp là chú vẫn luôn nói thật.

CHÚ NĂM: - Đối với anh Tư thôi. Còn với khách hàng em cũng xạo thấy mô.

Ô. HOẰNG: - Cả câu ấy chú cũng không nói dối. Treo cái biển “Thương phế binh” kia, chú bán có thêm được nhiều hàng lắm không?

CHÚ NĂM: - Cũng có hiệu nghiệm hơn chút ít. Mà em thấy nó chẳng có gì quan trọng. Mình là ai thì vẫn là người đó.

Ô. HOẰNG: - Câu ấy thì tôi chắc là chú nói mà chưa kịp nghĩ.

CHÚ NĂM: - Em nói thiệt đó chớ.

Ô. HOẰNG: - Chú ở bộ đội cho đến khi ra quân là bao nhiêu năm?

CHÚ NĂM: - Mười chín năm bảy tháng.

Ô. HOẰNG: - Bị thương ba lần.

CHÚ NĂM: - Nếu tính cả hai lần vô phần mềm nữa thì là năm chớ anh Tư.

Ô. HOẰNG: - Xuất ngũ chú được lĩnh tất cả bao nhiêu tiền?

CHÚ NĂM: - Bữa nay anh Tư hỏi kỳ quá ta. Cả tiền xuất ngũ, thương tật, đơn vị mình tụi nó phụ thêm vô mới đủ một bữa nhậu chia tay.

Ô. HOÀNG: - Thế thì phải được thăng vượt mấy cấp chứ?

CHÚ NĂM: - Anh làm em nổi khùng lên rồi mất tình mất nghĩa đó. Em là thăng trung sĩ, anh là cấp chỉ huy, còn lạ gì mà anh Tư phải hỏi.

Ô. HOÀNG: - Chính là tôi ngạc nhiên vì sao mà chú chưa nổi khùng? Tiền thì không đủ một bữa nhậu. Cấp bậc thì chú chỉ là một thằng lính hạng bét. Vậy thì 19 năm 7 tháng đi chiến đấu cho Cách mạng, năm lần bị thương, chú còn giữ lại được cho riêng mình cái gì?

CHÚ NĂM: - Thằng lính Cách mạng.

Ô. HOÀNG: - Chú bán nốt đi rồi. (*Ông ôm mặt rú xuống*) - Quán “Thương phế binh”... Trời đất ơi... Nghe đây, tôi không còn là chỉ huy của chú, chỉ còn là một đồng đội cùng chiến đấu thôi. Tình cờ gặp nhau ở chỗ nóng bỏng ngày xưa, chú thương tôi như ruột thịt. Tôi muốn ở lại với chú ít ngày hàn huyên, nhưng bây giờ thì không.

CHÚ NĂM: (*Như khóc*) - Anh Tư...

Ô. HOÀNG: - Chú cứ sắp cơm cho bố con tôi như là người khách qua đường.

CHÚ NĂM: - Anh nở dứt tình với em như vậy thiệt sao...? Thằng em đã nhiều lần anh cứu sống nó.

Ô. HOÀNG: - Thế thì chú cho anh chuộc lại. Tất cả tiền ra quân của anh chỉ có được ngần này thôi... Cho anh mua cái biển kia, cái biển “Thương phế binh” ấy.

(*Dì Út trạc 40 tuổi, đến đã lâu, đứng chăm chú nghe... Giờ mới lên tiếng*)

DÌ ÚT: - Thằng Năm quỳ xuống mà xin anh mày đi, không cái được đâu. Cả tôi nữa, tại sao tôi không thấy được điều này, mặc dù ngày nào tôi cũng có mặt ở quán của nó. Ngày nào tôi cũng trông thấy cái biển đó.

Ô. HOÀNG: - Kìa dì Út... đến rồi đấy ư... Tôi định ngay sau đây sẽ đến thăm dì.

DÌ ÚT: - Anh em cứ nói chuyện tiếp đi. Tôi đứng ngoài nghe tất cả rồi.

Ô. HOÀNG: - Thôi... cho qua đi đi... Nói qua chuyện khác.

CHÚ NĂM: - Không!... Phải cho tôi nói đã dì út. Mà không phải tôi nói... Chính dì... Dì lại nói cho anh Tư nghe dùm em đi... Có phải 19 năm 7 tháng em ra quân với hai bàn tay trắng... Dì phải may cho em từng chiếc quần xà lỏn. Dì bắt ở lại, mai mối cưới vợ cho em...

DÌ ÚT: - Thằng nói xạo không à.

CHÚ NĂM: - Tôi? Đâu có xạo! Dì dẫn cả cây que, lỗ ô nhà dì dựng lên cái quán này nè.

DÌ ÚT: - Mấy cây lỗ ô, đồ bỏ đi mà mày kể chi.

CHÚ NĂM: - Anh nói tôi bán rẻ thanh danh ư... Tôi chịu rồi đó... Anh tha cho tôi đi.

DÌ ÚT: (*Cười*) - Tao nói rồi mà, cứ xin anh mày là êm...

CHÚ NĂM: - Nhưng thiệt mừng là tôi chỉ bán có vậy. Không có dì thì chưa biết chừng tôi thành thằng bụi đời rồi cũng không hay.

DÌ ÚT: - Việc đó thì mắc mớ chi tới anh Tư?

CHÚ NĂM: - Mắc mớ quá chứ... Ảnh dữ dần lắm mà... Dì coi đánh vô nhà ngân hàng trung tâm, bọn lính nó tử thủ. Vàng mà dì. Ba thằng lính kho bạc bại trận còn biết dắt vàng vô người mới bỏ chạy. Vậy mà tụi tôi, những thằng chiến thắng, lúc rút quân bàn giao, ảnh ra lệnh thằng nầy khám thằng kia.

Ô. HOÀNG: - Người đầu tiên bị khám là tao, mày nhớ chứ?

CHÚ NĂM: - Tôi vẫn chưa nói dì nghe hết cái kỳ cục của anh Tư đâu. Cả trung đội trần truồng xếp hàng ngang. Trời ơi, sao bữa đó tôi không có được cái máy ghi hình tôi ghi lại.

DÌ ÚT: - Anh làm vậy thiệt ha anh Tư?

Ô. HOÀNG: - Nó kể dì nghe còn thiếu... Bữa đó, cả trung đội đều phải ỉa vô xô, để lỡ ra có ai nuốt vàng vô bụng.

CHÚ NĂM: - Lệnh của anh Tư đó!

DÌ ÚT: - Thiệt tình tao nghe cũng không hiểu hết.

CHÚ NĂM: - Dì kinh sợ hay là dì thán phục đó?... Không có gì thán phục hết... Ảnh làm nhục anh em như vậy để làm gì?

Ô. HOÀNG: - Để bữa nay mày kể lại câu chuyện ấy một cách đàng hoàng, không còn vướng bận một chút gì trong lương tâm.

CHÚ NĂM: - Nhưng bộ anh tưởng tiền của, vàng bạc mà anh gìn giữ sẽ nằm lại trong tay nhà nước để mà chấn hưng quốc gia sao?

Ô. HOÀNG: - Đó là công việc của người khác. Tao chỉ biết làm công việc của người bàn giao một cách đầy đủ, trách nhiệm.

CHÚ NĂM: - Còn đồng đội của anh thì xách ba lô về một cách tinh khiết chứ gì?

Ô. HOÀNG: - Đúng vậy... Bước ra khỏi chiến tranh anh chỉ còn có thể... để sống... để tự hào, để hôm nay còn có thể hãnh diện, dắt con trở lại chiến trường xưa, thăm hỏi những người cùng sống chết, nhắc lại những ngày cũ mà không thấy ngưng mồm. (*Bây giờ ông Hoàng mới để ý thấy hai con vẫn đang đứng chăm chú lắng nghe*) - Hai đứa con tôi đấy đi út.

DÌ ÚT: - Anh mang theo tụi nó? Lại đây với đi... các con. Chao ơi... con nhỏ dễ thương làm sao. Mà thật là kỳ lạ, nó giống con Hạnh Năm nhà tôi dễ sợ... Cháu bao nhiêu tuổi?

HUYỀN: - Cháu sinh năm 1958.

DÌ ÚT: - Cũng đúng 19 tuổi. (*Ôm ghì lấy Huyền*) - Anh thường cho tôi con nhỏ này đi. Con nhỏ tôi bị bắn lén ngay chỗ anh mới tội nghiệp...

HUYỀN: (*Sửng sốt*) - Bị bắn lén ngay tại ngôi nhà mà bố đóng quân?

Ô. HOÀNG: - Bố thương Hạnh Năm như con gái.

HUYỀN: - Lần này vào đây đi cho con đến thăm mộ chị ấy. Con sẽ thắp hương cho chị ấy. Con đã nghe bố con kể rất nhiều lần về chị ấy.

CHÚ NĂM: (*Nãy giờ anh vẫn ngồi lắng nghe và rót rượu giải sầu*) - Trẻ mất rồi, bây giờ thì không thể vô được nữa.

PHỤNG: - Sao vậy chú?

CHÚ NĂM: - Cả cái biệt thự mà tiểu đoàn của ba cháu đóng quân ấy, bây giờ đã có ông chủ khác.

Ô. HOÀNG: - Đương nhiên thôi. Đâu phải mình chiếm lấy ở. Bao nhiêu cơ quan trở về thành phố, công sở mới mọc lên. Họ phải có nơi ăn chốn ở.

CHÚ NĂM: - Đúng thế... đương nhiên rồi. Nhưng anh Tư có biết, những thành quả cách mạng đó bây giờ họ đương giành giật, cấu xé nhau. Chỉ có chúng ta là trắng tay thôi.

Ô. HOÀNG: - Đẹp rượi đi, nghe nói mãi cái giọng bất mãn ớn sườn quá mày.

CHÚ NĂM: - Vậy mà thằng lính có kêu thiếu, kêu khổ thì anh Tư lại giảng cho nghe bài: đất nước mình còn nghèo, đất nước bị tàn phá sau chiến tranh. Họ đang chia nhau!

Ô. HOÀNG: - Nhưng đâu phải là tất cả.

CHÚ NĂM: - Thiếu số đã chết cha mình rồi chứ lại còn tất cả. (Cười)
- Nghèo... đất nước ta nghèo mà.

Ô. HOÀNG: - Thằng Phụng... Đẹp cho bố cái chai ấy đi.

PHỤNG: - Không phải chú ấy say... Chính là con ngạc nhiên về bố. Cái gì bố cũng giải thích. Con tưởng chỉ có số người nhiều bỗng bực họ mới sợ sự thật. Tại sao bố lại cứ phải đứng lên bao che cho họ?

Ô. HOÀNG: - Nhưng sự thật lại có nhiều chiều con ạ. Chứ như bố đây chẳng hạn. Là một chiến sĩ thoát ly sớm, bố cũng có quyền đòi hỏi quân đội cất nhắc một cách tương xứng. Thấy những người đi sau, thậm chí cả những người mình dìu dắt nay hàm chức cao hơn, bố cũng dằn vặt lắm chứ. Nhưng giao trách nhiệm lớn cho bố để làm gì? Đó không phải là thứ tước phong đeo cho đẹp ngực, mà là sinh mạng. Chú Năm, chú nói cho nó nghe đi. Một chỉ huy dốt nát thì nướng quân như thế nào. Cán bộ lãnh đạo người ta giỏi lắm con ạ. Họ có được hưởng hơn cũng là xứng đáng thôi...

PHỤNG: - Con ngán bài kinh của bố lắm rồi. Nhưng chuyện thế nào, dì Út?

DÌ ÚT: - Di chỉ ân hận giá hồi đó, mấy chú sang mộ cho Hạnh Năm đi rồi hãy bàn giao nhà cho người ta.

PHỤNG: - Nghĩa là di không tới thắp hương cho em được chú gì?

DÌ ÚT: - Họ không muốn trong nhà có hương khói. Cũng là chuyện dễ hiểu.

Ô. HOÀNG: - Cái đó thì sai... phải góp ý.

PHỤNG: - Không phải là góp ý mà là túm lấy ngực nó. Và nếu nó vẫn chưa hiểu ra thì đâm vỡ mặt đi cũng được. Di đi ra xe với con.

Ô. HOÀNG: - Phụng... Sao lại có một hành động thiếu tổ chức đến như vậy?

DÌ ÚT: - Nghe ba mà con ạ.

PHỤNG: - Con chán ngán cái cách giải thích của bố con lắm rồi. Theo chân bố con tới đây, con hiểu thêm ra một điều: Đâu phải chỉ là đất nước ta nghèo, mà là sự thiếu công bằng. Chính Bác Hồ đã từng dạy: Không sợ thiếu, chỉ sợ không công bằng. Mà thiệt thòi lại rơi vào người trung thành, liêm khiết. Con thương những người trong sạch. Họ thật là ngu dốt.

Ô. HOÀNG: - Tao thì không cho phép ai thương hại mình.

PHỤNG: - Bố là thần thánh... Mà có là thần thánh thì cũng cứ phải ăn phải mặc, phải ở mới sống được. Bố có thấy em con nó buồn rầu vì thất vọng hoàn toàn không?

Ô. HOÀNG: - Tại vì chúng bay, cả anh nữa, luôn luôn gieo rắc vào đầu con nhỏ tư tưởng chức vụ, địa vị... tư tưởng công thần.

HUYỀN: - Không phải công thần... mà là công bằng. Công bằng là một lý tưởng tốt đẹp. Chính vì nó mà ba hy sinh, mà chúng con chịu đựng... Con chỉ có một nguyện vọng là được sống ở nơi mình muốn. Chẳng lẽ như vậy cũng lại là quá đáng? Cháu chỉ có nguyện vọng bố cháu... trở lại đơn vị, để được xin ra quân tại thành phố.

DÌ ÚT: - Vậy thì có điều gì đến nỗi khó khăn. Đánh chiếm thành phố, anh là chiến sĩ dũng cảm. Báo chí còn ca ngợi anh Tư hết lời mà.

Ô. HOÀNG: - Thì có ai gây khó khăn đâu... Chỉ có điều từ trước, tôi chưa có nguyện vọng ấy.

DÌ ÚT: - Vậy bây giờ anh chiều tụi nó đi. Chính tụi nó cũng có quyền đòi hỏi. Chiến thắng này đâu phải chỉ có chúng ta làm nên.

Ô. HOÀNG: - Có điều tôi hết sức băn khoăn, chẳng lẽ suốt đời mình hy sinh cống hiến cho cách mạng không một mảy may tính toán đòi hỏi, vậy mà bây giờ...

HUYỀN: - Nghĩ vậy thì ba đừng có làm, đừng có để nghị gì sất. Ba cứ tự vỗ về, cam chịu để cho bọn người lừa bịp chia nhau mà hưởng thụ. Con không suy diễn mà đang nói về sự thật đấy. Trong chiến tranh, bọn vương giả sống no đủ ở nơi không bom đạn, kể cả ở nước ngoài. Bây giờ đang lũ lượt kéo nhau về để chia quả thực... Họ đã có villa rồi đấy... Mà biết đâu, những chiếc villa ấy lại chẳng do chú Năm cụt tay, mà dì Út phải chôn con ở đó.

Ô. HOÀNG: - Thôi im đi... mà không thể ăn nói nhảm nhí như vậy được.

HUYỀN: - Có một điều nhảm nhí hơn là có thể chính con gái của kẻ có công lại phải lẻo đẻo bám theo họ, mới may ra đạt được nguyện vọng tối thiểu của mình. Con đi đây... Nếu anh Phụng xét ra có thể được thì đưa em đi một quãng.

PHỤNG: - BỐ cứ ở đây rồi con sẽ trở lại đón. Bây giờ con cũng phải đi lo một số việc. Ở đây nghe bố, con phát điên lên mất.

(Ông Hoàng đứng lặng vì đau đớn).

HUYỀN: - Chào dì... Chào chú Năm... Nếu cháu có gì quá đáng thì mong dì và chú tha lỗi...

Huyền đi ra và Phụng cùng đi với em.

DÌ ÚT: - Anh Tư, Út van anh. Anh trở về gặp đơn vị ngay, xin ra quân tại Sài Gòn. Nguyện vọng của chúng nó là chính đáng. Hơn nữa đối với anh việc đó cũng thiệt hại. Nửa phần đời còn lại anh chiến đấu ở đây... Chị đã mất rồi. Ngoài mấy đứa nhỏ con anh thì chỉ còn những người bạn chiến đấu là hiểu anh, thương anh. Tội tôi được chạy đi chạy lại lo lắng cho anh.

CHÚ NĂM: - Anh làm gì mà lo người ta cho mình là đòi hỏi, sách nhiễu, công thân...

Ô. HOÀNG: - Tôi nghe dì... Thôi, cũng là lần đầu tiên và có thể là lần cuối cùng, tôi đưa ra một đòi hỏi đối với cách mạng.

DÌ ÚT: - Anh ráng lên... Chúng tôi phụ vô mà...

Hết cảnh.

CẢNH BA

Trong một villa sang trọng tại Sài Gòn. Phòng khách với đầy đủ tiện nghi. Huyền ngắm nhìn phòng rất kỹ lưỡng, như để tìm ra những nét quen thuộc.

THÀNH: - Thế là em đã tới. Em đã giữ lời.

HUYỀN: - Đối với anh hẳn vẫn là một chuyện bất ngờ...

THÀNH: - Quả thật là như vậy. Mặc dù anh biết tính Huyền nói là làm. Như vậy anh vẫn không thể nào tin được gặp Huyền giữa Sài Gòn. Lại chính trong ngôi nhà mà ba anh vừa được phân phối.

HUYỀN: - Vào đây, em cứ ngỡ ngỡ như đã thấy căn nhà này ở đâu.

THÀNH: - Hình như đây là lần đầu tiên Huyền vào Sài Gòn?

HUYỀN: - Đúng như thế.

THÀNH: - Vậy thì trí tưởng tượng của những người học văn thật là lớn.

HUYỀN: - Đằng sau có sân đánh quần vợt phải không?

THÀNH: - Đúng là như thế...

HUYỀN: - Trên sân thượng còn có bể bơi?

THÀNH: - Chẳng lẽ Huyền lại có khả năng sử dụng giác quan thứ sáu?

HUYỀN: - Cũng không phải như thế. Ngay hôm xem tập anbum về ngôi nhà này, Huyền đã cảm thấy sao nó giống ngôi nhà mà ba Huyền đóng quân đến thế.

THÀNH: - Hiểu được rồi, hoàn toàn có thể hiểu được... Để tiết kiệm tiền thiết kế, các chủ thầu đã làm hàng loạt ngôi nhà giống nhau.

HUYỀN: - Có thể... Đúng rồi. Không phải Huyền trông thấy, mà nghe kể rất nhiều lần.

Bà Trang bước ra. Bà thuộc loại phụ nữ có quyền lực... Bà mặc một bộ đồ trong nhà rất sang trọng.

THÀNH: - Thừa mợ... Con xin được giới thiệu với mợ: Huyền, bạn con. Cô ấy mới từ Bắc vào... Tới là lại đây liền.

BÀ TRANG: - Mợ nhận ra ngay...

HUYỀN: - Chào bác. Hôm nay nhìn bác thật là khác.

BÀ TRANG: - Chắc mấy ngày đi đường vất vả hay sao mà phờ phạc thế kia... đi máy bay không quen hả?

HUYỀN: - Cháu đi đường bộ, đi xe cùng với anh cháu...

BÀ TRANG: - Cậu Phụng vẫn lái chiếc xe tải cho bên công ty tươi sống? Đến đây đã gặp ba rồi chứ?

HUYỀN: - Bố cháu ra nghỉ rồi vào cùng.

BÀ TRANG: - Trời đất ơi... cùng đi xe tải... Ông ấy thật là giản dị...

THÀNH: - Bộ đội mà mợ... Bác cũng ở một villa, giống hệt như nhà mình.

BÀ TRANG: - Bác mà chịu ở một cái villa như nhà này ư?

HUYỀN: - Thế này đã là quá sang trọng.

BÀ TRANG: - Đùng so sánh thế... Nơi của chúng mình ngoài kia không thể gọi là ở được... Về thực chất đó mới chỉ là nơi trú mưa trú nắng... Ngay trong ngôi nhà này, chủ nó đã dám bỏ ra hàng trăm cây vàng để xây dựng, mà vẫn không chịu thuê người thiết kế tử tế. Cảnh quan bên ngoài chẳng có gì phù hợp. Nhưng khi tìm hiểu thì cũng chẳng đáng ngạc nhiên. Chủ của nó là một viên quận trưởng, đúng hơn là một tay trọc phú. Cháu xem... chỉ riêng thiết bị lạnh cho một phòng khách này có giá nửa triệu đô la. Nhưng về đây, cô chưa hề dám dùng vì nhiệt độ bên ngoài và bên trong cách biệt nhau quá xa... Mấy cha bộ đội nhà mình, họ phá thật là kinh khủng. Các xí máy trong phòng phần lớn đều tắc cả.

HUYỀN: - Thế ra nơi đây bộ đội cũng đóng quân?

BÀ TRANG: - Thật là tai họa... Lại còn một người hy sinh không chịu mang đi, chôn ngay trong vườn... Buổi tối có muốn đi dạo một chút, nghĩ đến cái mộ ấy là sợ hết hồn.

HUYỀN: - Người hy sinh là một cô gái phải không ạ?

BÀ TRANG: - Đầu có hay là trai hay gái... Chỉ thấy lâu lâu có người xin vào thắp hương... Nhà mình tự nhiên thành một cái nghĩa địa... Ghê cả người... Có hai mẹ con... Buổi tối thằng Thành bạn bè kéo đi chơi. Nhà chỉ còn trơ trọi một mình.

HUYỀN: - Cả khu rộng mênh mông thế này?

BÀ TRANG: - Cái thời sống chung cư đã qua đi rồi.

HUYỀN: - Chú cũng làm việc ở thành phố chứ?

BÀ TRANG: - Sẽ... nhưng bây giờ đang ở nước ngoài. Tháng sáu may ra mới thu xếp trở về được.

HUYỀN: - Cô sống một mình ở đây đúng là sợ thật...

BÀ TRANG: - Đấy cũng là lý do cô muốn thành Thành sớm có gia đình... Nghe nói cháu đã học hết đại học?

THÀNH: - Mới ra trường năm nay... và đang xin được về đây công tác.

BÀ TRANG: - Việc ấy đối với người khác thì khó đấy, nhưng để rồi cô lo cho.

THÀNH: - Mơ mình có người bà con rất có thế lực trong thành phố. Hơn nữa... có thể nói, về việc này bà là một thiên tài.

HUYỀN: - Điều đó hoàn toàn có thể tin... Cô mới vào trước một tháng mà công việc đã gọn ghẽ đầu vào đấy thế này.

(Có tiếng nhấn chuông)

BÀ TRANG: *(Với Thành)* - Con chạy ra xem ai... Không khéo lại mấy mụ dưới vườn lên đòi thăm mộ; nếu đúng họ thì tìm cách từ chối nhà.

HUYỀN: - Không nên cô ạ...

BÀ TRANG: - Tất nhiên việc này dễ làm người ta xúc động... Cô cũng rất biết ơn những người đã ngã xuống chứ... Chú từng là bộ đội chống Pháp; rồi cũng phấn đấu lắm mới trở thành tham tán đại sứ. Không có các chiến sĩ, liệt sĩ mình đâu có ngày hôm nay. Nhưng có ở địa vị của cô mới thật thông cảm... Tự nhiên nhà mình trở thành nghĩa trang... Đã mấy lần cô điện cho công ty nghĩa trang đến mang đi, nhưng chẳng ai đoái hoài... Cô phát điên lên vì mấy ngày lại có người đến thăm... Chỉ có một ngôi mộ chú nhiều nhận gì cho cam... Nhưng thôi chiều cháu, cô ưng cho họ thăm lần cuối. *(Ngừng)* - Còn cháu, lấy bộ đồ của cô mà thay... Vào nhà tắm, có bình nước nóng đó. Hay thích bơi một chút cho sáng khoái thì lên trên tầng thượng.

HUYỀN: - Như thế thì thật tuyệt.

BÀ TRANG: - Nước cô mới cho thay... rồi ở đây với cô ít ngày... Nếu cần cô đến tận nơi xin phép bố cho.

Huyền nhận các thứ quần áo và đi vào phòng tắm, Thành trở về.

THÀNH: - Mợ đoán thật chính xác... Lại có người đến đòi thăm mợ, nhưng lần này thì đông hơn... Từ chối họ cách nào đây?...

BÀ TRANG: - Cho họ vào...

THÀNH: - Mợ vừa nói...

BÀ TRANG: - Nhưng bữa nay có con nhỏ Huyền, xử sự như vậy coi đâu có tiện... Nhất là bố nó lại là người ở trong quân đội, có quyền thế.

THÀNH: - Huyền đâu rồi mợ?

BÀ TRANG: - Mợ nói nó đi tắm... Con cố giữ nó ở lại chơi ít hôm.

THÀNH: - Mợ thấy chưa... Con nói là con nhỏ rất được...

BÀ TRANG: - Còn mợ thì thấy ba nó được hơn... Vì sớm muộn sự cuồng tín về lý tưởng cũng sẽ qua đi. Những người có công sẽ tỉnh ra và đòi sự công bằng. Những sự việc như thế này người ta đòi hỏi lại. Khi đó có một ông bố là người kháng chiến đích thực có giá lắm.

THÀNH: - Không dè mợ lại là người biết nhìn xa đến như thế.

BÀ TRANG: - Cũng như hồi chiến cuộc dữ dội thì mợ đã lo được cho ba anh đi làm tùy viên ở nước ngoài. Việc đó khó hơn nhiều.

THÀNH: - Con kính phục mợ đó...

BÀ TRANG: - Bây giờ thì con lên trên để tắm với con nhỏ. Còn mọi việc đã có mợ lo. *(Nói theo)* - À quên... cắm mấy cây nhang lên mộ cho mợ. *(Bà Trang đi ra và trở vào cùng với dì Út, chú Năm và ông Tư Hoảng)* - Xin mời. *(Chỉ ghế)*.

CHÚ NĂM: - Khỏi có nước nôi dài dòng làm chi... Bữa nay anh Tư tôi ở Bắc vô. Chị Út... là má cháu Hạnh Năm có mộ để ngay trong ngôi nhà này... Chúng tôi tới thắp cho cháu tuần nhang, có thể thôi. Có được hay không thì nói rõ?

BÀ TRANG: - Hãy cứ ngồi xơi nước đã.

CHÚ NĂM: - Bữa trước dì Út tới viếng mộ con mà không được vô là
cắc có sao?

BÀ TRANG: - Xin lỗi, chú là thú mấy...?

CHÚ NĂM: - Tôi thú Năm.

BÀ TRANG: - Sao chú Năm gán chuyện tà trời cho tôi vậy chú Năm?
Tôi có được trở về thành phố này để tìm lại mồ mả ông cha, gặp
mặt được bà con cô bác, cũng là nhờ có cách mạng chú chú Năm.

Những người có công... đã chết cho sự nghiệp giải phóng, tôi lại dám
không thờ phụng mà còn ra bộ ngăn cản là sao?

CHÚ NĂM: - Vậy mà dì Út bữa nào thăm con cũng mang hương hoa
về không.

BÀ TRANG: - Nếu có như thế thì cũng là do chưa hiểu hết nhau đó
thôi... Chú Năm ra coi, trên mộ của chị đó khi nào cũng có hương
hoa cả mà. Tôi vẫn lo lắng đó chớ.

Ô. HOÀNG: - Tôi đã nói chú Năm cứ phải bình tĩnh. Sự nghiệp cách
mạng thì đâu phải của riêng ai.

CHÚ NĂM: - Còn thành quả?... Chắc nhà cô Hai đóng góp cho
cách mạng dữ lắm, mới được phân một mình một biệt thự lớn
như vậy chớ?

BÀ TRANG: - Lớn nhỏ tôi đâu có hay chú Năm... Mọi chuyện đều
do tổ chức người ta bố trí cả thôi... Suốt bao nhiêu năm đi làm
cách mạng, chúng tôi chẳng bao giờ đòi hỏi... Hơn nữa, bữa nay
các chú vô trong còn thấy đỡ, bao nhiêu công sang sửa mới được
như thế này. Hồi trước bộ đội đóng quân ở đây họ phá dữ lắm chú
Năm à...

CHÚ NĂM: - Nói dóc... Cả anh Tư, cả tui đều đóng quân ở đây
mà cô Hai...

BÀ TRANG: - Thiệt hả...

CHÚ NĂM: - Cũng chính tụi tôi đánh chiếm căn nhà này... Một cánh
tay tôi bị chém lìa, chôn dưới gốc cây hồng xiêm kia. Rồi cả con
gái dì Út...

BÀ TRANG: - Trời đất ơi, sao chú Năm không nói ngay... Tôi không

ngờ mình lại sung sướng gặp những người đã có công mà ngày hôm nay nhờ ơn cách mạng, chúng tôi mới được thừa hưởng.

CHÚ NĂM: - Không phải một lâu đài đồ nát như bà nói đâu. Chỉ tính trang bị trong nhà đã có giá hàng trăm cây vàng... Chúng tôi là người đã ở nên tôi hiểu điều đó.

BÀ TRANG: - Nó đều là của đất nước cả... Sau chiến thắng, chúng ta sẽ trở thành một đất nước hùng mạnh, giàu có...

CHÚ NĂM: - Vậy mà người lính chúng tôi cứ tưởng là nó đương nghèo nàn... Nó đương bị tàn phá...

Ô. HOẰNG: - Chú Năm...

BÀ TRANG: - Thật vinh hạnh cho chúng tôi quá... Có ngờ đâu tôi lại được gặp những người anh hùng như thế này... *(Gọi vào phía trong)* - Các con ơi... ra đây... ra cả đây... Tôi phải chỉ cho các cháu biết để chúng nó nhớ ơn mãi mãi... Các con...

Thành và Huyền cùng chạy ra. Huyền bây giờ trong bộ đồ ở nhà. Trông cô duyên dáng và xinh tươi hơn nhiều. Ông Hoằng trông thấy con, sửng sốt.

Ô. HOẰNG: - Huyền! Thì ra con tới đây!

THÀNH: - Lại chính là bác.

BÀ TRANG: - Thế ra mọi người đều quen nhau?

HUYỀN: - Đây là bố cháu.

BÀ TRANG: - Tôi không ngờ ân nhân của tôi chính là ba của Huyền.

THÀNH: - Thảo nào Huyền luôn nói là biệt thự bố Huyền ở giống hệt như căn nhà ba mẹ tôi được cách mạng phân cho.

BÀ TRANG: - Thật đúng là cái số... Y như là chính Trời Phật đứng ra tác thành cho hai cháu... Nếu cậu Thành nhà tôi có diễm phúc được bác nhận làm con cái, thì các cháu sẽ vô cùng hạnh phúc. Thôi xin mời... bác và các cháu, chúng ta cùng ra thăm mộ của cháu Hạnh Năm... *(Với di Út)* - Từ nay thì chị hoàn toàn yên tâm. Hàng ngày ở đây đã có chúng tôi đèn nhang.

DÌ ÚT: - Cám ơn, chị cứ mặc chúng tôi. *(Di Út, ông Hoằng và chú Năm cùng Huyền ra thăm mộ).*

BÀ TRANG: - Trời ơi... Sao lại có chuyện kỳ cục vậy? Bố của con Huyền là ai? Ông có dáng của một thằng lính hơn là một viên trung tá.

THÀNH: - Đến chuyện này thì con cũng hoàn toàn không hiểu.

BÀ TRANG: - Trời đất ơi... Vậy mà anh nói với tôi thật ngon lành.
(*Mọi người trở vào. Dì Út ngậm ngùi lau nước mắt.*)

Ô. HOÀNG: - Thôi... dì Út và chú Năm về và cứ yên tâm đi...

DÌ ÚT: - Nhưng bằng cách gì anh cũng phải tìm được đơn vị. Một nguyện vọng nhỏ nhoi thế, không thể nào người ta lại từ chối anh. Kết quả ra sao, anh tin cho tôi hay.

CHÚ NĂM: - Còn em sẽ ở lại đi cùng anh Tư.

Ô. HOÀNG: - Khỏi... Chú cứ yên tâm về kéo thím ấy mong.

CHÚ NĂM: - Để anh đi một mình, coi bộ tôi không yên tâm chút nào.

Ô. HOÀNG: - Người ta không thể giải quyết được gì ngoài chính sách. Tất nhiên chỉ cần đem cái lẽ ra mà phán đoán, tôi cũng thấy rằng có thể được.

CHÚ NĂM: - Anh nói vậy em yên tâm được chút đỉnh. Em về ghen anh Tư.

DÌ ÚT: - Dì về ghen Huyền... (*Hai người ra*)

BÀ TRANG: (*Chạy lại với ông Hoàng*) - Tôi đang định lại đăng nhà, xin phép ông cho cháu Huyền được ở đây với chúng tôi ít bữa.

Ô. HOÀNG: - Rất tiếc tôi chưa có nơi nào là chỗ ở của mình ở thành phố này.

BÀ TRANG: - Chết... Ông nói thế nào, chứ tôi nghĩ nơi ở của ông có gấp hai, gấp ba thế này cũng là xứng đáng.

Ô. HOÀNG: - Tôi mới xin ra quân... Lúc đầu tôi không có ý định sẽ ở lại thành phố... Nhưng bây giờ theo nguyện vọng của các con, tôi trở vào, tìm lại đơn vị, để đặt vấn đề xin ở lại.

BÀ TRANG: - Thế ông đã gặp được đơn vị rồi chứ ạ?

Ô. HOÀNG: - Tôi mới tới... Mai mốt tôi sẽ đi tìm... Còn hôm nay tôi muốn bà cho phép tôi ở lại đây ít ngày.

BÀ TRANG: - Được quá chứ ạ... Ông cứ coi như nhà của mình... Nước nôi, nhà tắm nhà xí trong phòng nào cũng có đầy đủ đấy ạ... Còn nếu ông muốn bơi chút ít cho khỏe thì lên sân thượng có bể tắm.

Ô. HOÀNG: - Cảm ơn, tôi biết rất rõ. Vì tôi đã ở suốt thời kỳ quân quản.
Ông Hoàng đi vào phía trong. Huyền và Thành cùng đi theo ông. Bà Trang chờ mọi người đi khuất, cầm điện thoại gọi cho đồn công an.

BÀ TRANG: - Đồn 35 phải không? Nhà tôi hôm nay có người tạm trú. Tôi muốn gặp đồng chí công an hộ khẩu. Vâng xin mời đồng chí ấy đến ngay. Việc cũng hơi phức tạp, tôi e nói chuyện trên máy không được tiện. *(Bà bỏ máy đi lại, nôn nóng chờ đợi).*

CÔNG AN: *(Xuất hiện)* - Có ai tạm trú nhà ta mà chị lại gọi điện thoại tới đồn?

BÀ TRANG: - Trước hết chị phải hết sức cảm ơn chú đã giúp chị làm mọi thủ tục nhập vào căn hộ này một cách trót lọt.

CÔNG AN: - Chủ yếu là chị đã lo đầy đủ giấy tờ cần thiết.

BÀ TRANG: - Công việc cũng không đơn giản như vậy... Hôm nay thì lại có vẻ có chiều hướng phức tạp. Vừa rồi một số người đã đến đây... nói là họ đã chiếm căn nhà này...

CÔNG AN: - Họ đến đòi lại nhà...?

BÀ TRANG: - Làm việc đó thế nào được. Vì đúng như chú nói, chị đã có đầy đủ giấy tờ... Sau khi thăm mộ xong, một số đã trở về liền... Nhưng còn lại một người từ Bắc vô xin tạm trú lại... Thú thật, con người này chị chưa hề quen biết... Mà cũng chẳng hiểu là ông ta sẽ ở lại bao lâu nên chị phân cho chú... Chú giúp chị.

CÔNG AN: - Ông ta hiện đang ở đây chứ? Ai vào thành phố thì cũng phải chấp hành đúng thủ tục.

BÀ TRANG: *(Gọi và phía trong)* - Thành ơi, con mời bác ra. Có đồng chí công an muốn gặp.

Đồng chí công an và ông Hoàng nhận ra nhau.

CÔNG AN: - Kia, tưởng ai, đồng chí Hoàng!...

BÀ TRANG: - Sao?... Hai người cũng đã quen biết nhau?

CÔNG AN: - Anh Hoàng là tiểu đoàn trưởng đơn vị đóng quân tại

ngôi nhà này, thường có liên hệ với đồn công an chúng tôi để giữ gìn an ninh thời kỳ quân quản.

Ô. HOÀNG: - Tôi ra quân rồi.

CÔNG AN: - ... Bên đồn chúng tôi ai cũng nhớ đồng chí, một người chỉ huy hết sức tận tụy và dũng cảm.

Ô. HOÀNG: - Tôi vào đây rất cần gặt lại đơn vị... Tôi đi cùng con gái... Cháu mới tốt nghiệp đại học.

HUYỀN: - Chào chú.

CÔNG AN: - Đơn vị của anh chuyển đi xa lắm rồi... Anh có việc gì cần thiết lắm không, vì tìm được bây giờ cũng khó.

Ô. HOÀNG: - Tôi muốn đề nghị lại với đơn vị cho tôi được ra quân ngay tại đây và ở lại thành phố. Suốt mấy chục năm tôi đều chiến đấu ở vùng này. Hơn nữa cũng là nguyện vọng của các cháu...

CÔNG AN: (*Vẻ băn khoăn*) - Biết nói với anh như thế nào... Anh không nên tới gặp đơn vị làm gì. Vì điều ấy chắc chắn là không ai giải quyết được. Chính họ cũng không được quyền đóng trong thành phố.

HUYỀN: - Bố cháu là người chiến đấu giải phóng thành phố mà.

CÔNG AN: - Điều đó thì các chú có thể chứng nhận được.

HUYỀN: - Thậm chí có lúc báo chí đã viết về ông như một người anh hùng.

CÔNG AN: - Ba cháu đã được thưởng Huân chương vì thành tích ấy. Còn việc ra quân, ở lại trong thành phố thì chính sách đã quy định rõ ràng là “không thể được”.

HUYỀN: - Vì sao?

CÔNG AN: - Chú là người thi hành, nên không bao giờ được hỏi tại sao... Cũng như chỉ huy, bố cháu hô xung phong thì tất cả xông lên chứ không ai hỏi tại vì sao.

HUYỀN: - Nhưng chúng cháu thì dứt khoát phải hỏi ... Nếu không hiểu được vì sao, thì cháu phát điên lên mất...

CÔNG AN: - Và như thế nếu anh và cháu có ý định tạm trú ở đây, thì tôi cũng có thể cho phép một thời gian ngắn.

Hết cảnh.

CẢNH BỐN

Trở lại ngôi nhà của Phụng ở Hà Nội. Ông Hoàng cặm cụi chữa máy. Tay chân mặt mũi lấm lem. Từ ngày ở Sài Gòn ra, ông trở nên yếu thế và lạng lã. Ông miệt mài làm việc, một công việc nặng nhọc, chẳng thích hợp chút nào với tuổi tác và sức khỏe đã về chiều của ông.

Bé Hoài tay nâng bộ quần phục vừa là xong mang lại cho ông.

BÉ HOÀI: - Ông nghỉ tay mặc quần áo đi ... Cháu là cho ông rồi đây.

Ô. HOÀNG: - Ờ... Cháu gái của ông... Lại chiều ông đến thế kia à...

BÉ HOÀI: - Ông chẳng nói với cả nhà rằng... Sáng nay là ngày ông ra quân... Ông đến cục Chính sách để nhận chế độ mà.

Ô. HOÀNG: (*Cảm động*) - Thế cháu cũng chú ý đến ông đấy...

BÉ HOÀI: - Bố cháu bảo từ nay cả nhà không được làm cho ông tủi thân.

Ô. HOÀNG: - Ừ... Bây giờ ông hay tủi thân... Suốt cả đời ông không làm được gì cho con cháu, bây giờ lại thành một gánh nặng... Hoài bảo mẹ nhé... Sáng đừng mua xôi cho ông... Ông không thích ăn xôi...

BÉ HOÀI: - Thế ông thích ăn phở à?

Ô. HOÀNG: (*Lắc đầu*) - Ông thích đến trưa ăn một thể nó ngon miệng...

Ông lại leo lên chiếc xe, đạp một thôi một hồi. Chiếc xe vẫn chưa chịu nổ. Huyền ra trông bố, ái ngại.

HUYỀN: - Bố nghỉ đi... Ai bắt tội mà bố cứ phải làm quần quật ấy nhỉ...

BÉ HOÀI: - Ông bảo chữa để lấy tiền mà.

Ô. HOÀNG: (*Nói trong tiếng thở*) - Huyền ạ, sắp thi rồi... Con không nên làm thêm nữa.

HUYỀN: - Biết làm thế nào... Anh chị ấy vất vả quá.

Ô. HOÀNG: - Bố cũng thấy như thế... Đến bây giờ bố vẫn chưa hiểu những ngày bố sống vừa qua có lỗi gì không... Chỉ có một điều

dần vật là bố thương các con. Con có nguyện vọng là vào sống ở Sài Gòn. Điều đó thì chính đáng thôi... Và bố cũng đã hết sức... nhưng không được. Con thấy đấy, chính sách con ạ. Chứ có ai thù oán gì mình đâu. Thôi cũng tốt... Bây giờ tại đây bố quyết tâm gây dựng lại. Bố có nghề đấy con ạ.

BÉ HOÀI: - Ông có lái được xe như bố cháu không?

Ô. HOÀNG: - Nhưng chữa xe, bố cháu phải học ông. Xe tăng ông cũng chữa được.

BÉ HOÀI: - Phải rồi, mở cửa hiệu chữa xe tăng ông ạ.

Ô. HOÀNG: - Cả súng đại bác nữa. *(Cùng cười)*.

(Lại thủ thỉ nói chuyện với con gái) - Tất cả tiền hưu trí bố đã sắm mấy bộ đồ nghề... Bố sẽ vay mượn mua lấy cái máy phay vạn năng nữa thì cứ gọi là nhất phố.

BÉ HOÀI: - Có được nhiều tiền không hả ông?

Ô. HOÀNG: *(Hào hứng)* - Nhiều... Bố cháu thì đi tìm khách chữa xe đưa về... Cháu thì không được đi chơi, ở nhà trông đồ nghề cho ông. Cô Huyền thì làm thủ quỹ ghi chép tính toán.

BÉ HOÀI: - Mẹ Cảnh làm gì?

Ô. HOÀNG: - Đi chợ, nấu cơm và mua bán những thứ cần thiết cho ông.

BÉ HOÀI: *(Hào hứng)* - Thế thì làm ngay ông ạ.

Ô. HOÀNG: - Ông đến nhận sổ hưu bây giờ... Từ ngày mai công việc có thể khởi sự được thôi.

BÉ HOÀI: - Vậy thì ông rửa tay, mặc áo vào đi...

Cả Hoài và Huyền đều giúp ông mặc bộ quân phục

HUYỀN: - Bố vẫn đội mũ có sao à?

Ô. HOÀNG: - Đeo cả quân hàm quân hiệu. Ngày hôm nay bố sẽ đứng nghiêm trước quân kỳ, trang trọng đọc mười lời thể danh dự, tưởng niệm những đồng đội đã hy sinh, hôn lá quân kỳ lần cuối rồi mới hạ sao. *(Yên lặng)* - Thế mà đã 30 năm trong quân ngũ.

BÉ HOÀI: - Ra quân thì ông không phải về đơn vị nữa chứ?

Ô. HOÀNG: - Ông chỉ ở đây với cháu thôi... Huyền ạ, con thật là thiệt

thời... Nhưng không sao... Ở nơi tổ ấm này, bố sẽ làm lại từ đầu.
Bố đi.

HUYỀN: - Về sớm bố nhé. Hôm nay chúng con sửa soạn một bữa ăn mừng bố ra quân.

BÉ HOÀI: - Chúc ông đi may mắn.

Ô. HOẰNG: - Lại làm ông tủi thân rồi, nhưng không sao, cháu yêu của ông ạ.

Ông ra. Phụng trở về, như có điều gì như bất đắc chí

PHỤNG: - Ông vẫn chưa đến cục Chính sách đấy chứ?

HUYỀN: - Mới thôi. Anh có việc gì cần, em đuổi theo vẫn còn kịp.

PHỤNG: - Thôi, đằng nào cũng thế.

HUYỀN: - Sao?

PHỤNG: - Không.

HUYỀN: - Máy hôm nay em thấy như anh đang bối rối chuyện gì.

PHỤNG: - Nhân lúc ông đi vắng, anh mời cả nhà ra đây. Hoài vào mời mẹ nữa.

(Chị Cảnh đi theo con ra)

CHỊ CẢNH: - Có chuyện gì mà gọi giật gọi giã... Tôi đương bận làm cơm.

PHỤNG: - Mình ngồi xuống đây... cả Huyền nữa. Hôm nay có lời với tất cả mọi người. Ba mươi năm qua, anh sống không có bố. Huyền thì bây giờ mới biết mặt cha.

BÉ HOÀI: - Hồi trước cô giáo con ra bài luận tả về ông nội. Con làm chỉ được có hai điểm. Bây giờ thì con biết làm luận về ông nội rồi.

PHỤNG: - Hoài không nói leo vào chuyện của người lớn! Ông thì suốt đời vì dân vì nước, hết đánh Pháp rồi lại đánh Mỹ. Ông có quyền được nghỉ ngơi và được tôn trọng.

CHỊ CẢNH: - Đã có ai đối xử hỗn hào với ông đâu mà anh rào đón mãi.

PHỤNG: - Mình để tôi nói hết! Đây là một công việc hệ trọng. Bây giờ đất nước thống nhất toàn vẹn. Bố tự nguyện xin về đoàn tụ cùng

con cái. Mẹ đã mất, chỉ còn mấy anh em đây thôi. Chính anh đề nghị bố ở lại với chúng ta.

CHỊ CẢNH: - Nên anh gọi mẹ con tôi ra đây là để phổ biến chứ gì?

PHỤNG: - Minh đừng nói thế. Thuận vợ thuận chồng là cái hay nhất. Tôi đưa ra đây để mọi người cùng bàn.

CHỊ CẢNH: - Vậy cô Huyền có ý kiến trước đi.

HUYỀN: - Xưa nay em vẫn ăn nhờ anh chị. Mọi việc em chẳng quyết định được.

CHỊ CẢNH: - Chẳng mấy khi anh Phụng cho bàn, chị mới nói thật. Đạo lý ở đời quyền huynh thế phụ. Anh thay cha là đúng. Nhưng bây giờ cha về rồi. Trách nhiệm đối với cô Huyền từ nay anh chị cũng không còn phải gánh nữa.

PHỤNG: - Giọng điệu ấy thì tôi thấy mấy ngày hôm nay rồi.

CHỊ CẢNH: - Chắc có người nghĩ tôi là bạc bẽo chứ gì? Chị dâu em chồng khác máu tanh lòng chứ gì? (*Đi thẳng về phía khán giả*) - Tôi đổ đấy... Ai nuôi em chồng được như tôi? Chỉ trông cái nước da con Hoài với cô ấy xem! Cháu nó được dỗ dẫn như thế không? Tôi có quần bò áo phong như cô ấy không? Tiền ăn, tiền học, tiền đóng góp, có bao giờ vì tôi không đưa mà để cô chậm trễ không? Mà đâu phải một hai năm... Mười mấy năm rồi. Bây giờ bố tôi chiến thắng trở về, tôi đứng ra lo là tôi hỗn...

HUYỀN: - Em công nhận là chị nói đúng.

CHỊ CẢNH: - Đấy nhá...

HUYỀN: - Về phương diện đời sống thì chị em mình khỏi lo. Bố đã nhon bòn được chút vốn liếng.

CHỊ CẢNH: - Ừ, phải thế chứ. Chẳng lẽ cống hiến từng ấy năm về tay không à.

HUYỀN: - Sáng nay em lại mới nhận được một sợi dây chuyền vàng của một người bạn chiến đấu cũ gửi cho bố.

PHỤNG: - Của dì Út phải không? Anh đã nói là đừng nhận.

CHỊ CẢNH: - Như thế mới là tình cảm tuyệt vời đấy.

PHỤNG: - Đối với cô, tình cảm phải đo bằng vàng.

CHỊ CẢNH: - Vàng cũng là cái để đo đấỵ chứ... Này, tôi nói thật, khách đến nhà cho con tôi cái kẹo, tôi vẫn quý hơn là đến tay không. Cùng là người kháng chiến cũ với nhau mà dám cho nhau ngân ấy không phải là thường. Sâu sắc lắm đấỵ! Phải vào sống ra chết mới dám cho nhau cả một sợi dây chuyền vàng chứ. Chả tin cứ thử xem, chả xót đứt ruột. Nếu chỉ hò hào suông: “đồng chí dũng cảm lắm, trung thành lắm”, cho đồng chí một cái giấy vẽ dán tường... Thì nói thật chứ, chán ốm.

PHỤNG: - Điều quan trọng đối với bố hiện nay là tình cảm. Có ông cháu, có bố con sum họp nên tôi muốn là bố ở ngay đấỵ.

CHỊ CẢNH: - Không biết là anh đã lẫn chưa mà anh nghĩ thế. Tình cảm ông cháu, bố con thì đứt khoát là tôi không phản đối rồi. Nhưng mà ở đấỵ thì không nên... Ông có tiêu chuẩn của ông. Nhà nước phải cấp nhà cho ông chứ, tội gì... Đến cái con Ty mới ở nhà quê ra đấỵ có vài năm, cũng còn được phân một căn hộ to tướng... có cả nhà xí riêng biệt. Đàng này, ông nhà ta đi ba mươi năm cơ mà. Một tay ông chiếm bao nhiêu nhà to, bây giờ lại giao tất cho người khác. Mình về tay trắng. Tôi ấy à, còn lâu tôi mới chịu ra. Tôi cứ ở lỳ đấỵ, không có thì cho tôi cái nhà bếp cũng được.

PHỤNG: - Nói tóm lại là cô đuổi ông đi chứ gì? Ba mươi năm bố con tôi mới gặp nhau. Cô định chia rẽ chứ gì? Không có thói phép hỗn thế.

CHỊ CẢNH: - Anh chỉ giỏi quát vợ. Anh đến mà quát người cướp công kia kia. Chỉ được cái mạnh mồm xó bếp.

PHỤNG: - Này này... (Định xông lại phía vợ).

HUYỀN: - Chị ấy nói thế nào thì nói, nhưng không ai nghĩ khác được. Chị ấy là người rất tốt.

PHỤNG: - Sao mà tôi khổ đến thế!

HUYỀN: - Chị ấy khẩu xà tâm Phật, chẳng có lòng dạ nào đâu.

PHỤNG: - Đâu phải chỉ là chuyện ấy... Mấy hôm nay anh nát lòng nát ruột là để lo thu xếp thủ tục về hưu cho bố.

HUYỀN: - Sao?

PHỤNG: - Có thể bố sẽ không được ở đây với chúng ta. Người ta sẽ trả bố về nơi quê quán cũ.

HUYỀN: (*Thăng thốt*) - Lại có thể như thế được ư?

PHỤNG: - Người đầu quân ở đâu, thì ra quân sẽ được trả về nơi ấy. Ba mươi năm trước bố gia nhập bộ đội ở quê.

HUYỀN: - Nhưng là ba mươi năm trước, khi mọi người trong gia đình đương sống ở đó. Bây giờ thì kể cả họ hàng thân thích cũng chẳng còn ai.

PHỤNG: - Anh đã nói hết lời với họ rồi. Nhưng chính sách là chính sách.

HUYỀN: - Ba mươi năm chiến đấu, hết lòng vì tự do của đất nước, mà một chút tự do con người cũng không có được. Sao cái đất nước này lại thiếu công bằng với người tốt đến thế? Chiến thắng rồi, chỉ mong có một ngày đoàn tụ. Vậy mà người ta có thể đưa bố tôi về quê để sống độc thân ư?

PHỤNG: - Trường hợp của bố cũng không phải ngoại lệ.

HUYỀN: (*Gào lên*) - Em không tin! Em không tin! Em không tin!... Người ta có thể cư xử đối với một người có công với đất nước này một cách tàn ác như vậy sao?

PHỤNG: - Anh cầu mong nó đừng là sự thật. Cũng chính vì thế mà trong suốt mấy ngày hôm nay, anh không dám nói một lời. Từ ngày bố không được chấp nhận ở lại miền Nam, bố sống thiếu tự tin và hèn kém hẳn đi. Nay biết tin này, bố sẽ sống thế nào?

HUYỀN: - Trước lúc đi, bố còn tràn đầy hy vọng về công việc lập nghiệp, mơ tưởng cảnh sống đoàn tụ, tìm lấy một chốn nương thân cuối đời.

BÉ HOÀI: - Ông đã về rồi đấy.

PHỤNG: - Con thấy ông vui hay buồn?

BÉ HOÀI: - Con quên chưa hỏi...

PHỤNG: - Vui buồn do nhận xét. Con có thể biết được chứ?

BÉ HOÀI: - Thế thì ông cười.

PHỤNG: - Tươi chứ?

BÉ HOÀI: - Sặc sặc sặc... như diên ấy.

PHỤNG: - Láo nào.

BÉ HOÀI: - Tại bố chứ. Con đã không nói. Bố còn cứ bảo nhận xét.

PHỤNG: - Thôi nhé... Tốt hơn hết nếu không nói thì mọi người đừng ai
đả động gì đến chuyện này... Còn con thì cố làm cho ông vui nhé.

Ông Hoàng đi từng bước vào phòng. Phụng và Huyền tránh đi, nhưng vẫn chăm chú theo dõi ông. Ông cầm tờ quyết định nghỉ hưu rồi bất giác bóp chặt nó trong bàn tay. Phụng giục con đến gần.

BÉ HOÀI: - Ông ốm à?

Ô. HOÀNG: - Không...

BÉ HOÀI: - Hay ông buồn?

Ô. HOÀNG: - Không.

BÉ HOÀI: - Cháu pha nước ông uống nhé.

Ô. HOÀNG: - Có rượu mang cho ông một chén.

BÉ HOÀI: - Ông có tiền không? Cháu đi mua.

Ô. HOÀNG: *(Sờ khắp các túi, như cười giấu mình)* - Đến bây giờ ông mới hiểu được ra rằng, cái gì không có thì nó là không có. *(Nói như rít lên)* - Ông chẳng có cái gì cả!

PHỤNG: - Bố ơi... Thôi bố đi nằm nghỉ đi... Con hiểu hết sự việc rồi. *(Đỡ bố nằm xuống và đắp chăn cho bố)* - Con biết từ mấy hôm nay, nhưng không dám nói. Thậm chí, con đã chạy chọt khắp nơi...

Ô. HOÀNG: - Cuộc đời bố như cái giẻ rách, chó tha đi mèo tha lại thế này... Không hiểu đến khi về xã, người ta có còn muốn nhận bố không?

PHỤNG: - Thôi, bố sẽ chẳng đi đâu cả. Nghĩa vụ với quân đội, với nhà nước bố đã hoàn thành rồi. Bây giờ mọi việc đều phải do chúng con định đoạt. Bố sẽ ở lại đây với chúng con. Bố sẽ không phải tính toán làm gì thêm cả... Bố chỉ cần sống ở đây để cho em con nó hiểu rằng nó thực sự có cha. Và cháu nó được có ông. Như thế chẳng là một công việc to lớn lắm rồi sao?

Ô. HOÀNG: - Nhưng chiến đấu ba mươi năm để rồi sống cuộc đời lam lũ sao? Không đăng ký, không hộ khẩu...

PHỤNG: - Hộ khẩu đâu phải là cái huân chương cho người ta đeo lên ngực. Nó chỉ là cái đăng ký điểm số, cái phương tiện kiểm soát người ngay kẻ gian. Còn bố thì chắc chắn không ai nghi bố là kẻ gian rồi. Hôm nay con vẫn làm lưng cơm mời họ hàng vì con vẫn coi đây là ngày đáng ghi nhớ. Bố nghỉ đi. *(Nháy mắt với con)* - Con có bài hát mới nào hát cho ông nghe đi.

Bé Hoài hiểu ý bố, đứng ra hồn nhiên vừa múa vừa hát. Trong khi đó thì ông Hoảng lặng lẽ thu xếp huân chương vào trong chiếc túi. Người ta hiểu rằng, ông sẽ không ở lại với con.

Hết cảnh.

CẢNH NĂM

*Vẫn trong căn nhà của Phụng.
Huyền đi từ ngoài vào, vẻ thất vọng.*

PHỤNG: (Thấy em đi vào hỏi) - Sao?

HUYỀN: - Em đã đi hầu hết những nhà thân quen hỏi thăm tin. Nhưng không một ai biết gì về bố.

PHỤNG: - Tìm ông ở đâu?

HUYỀN: - Ai cũng đoán, bố chỉ có về quê thôi.

PHỤNG: - Nhưng về làm gì, với ai và ở đâu? Nhà cửa thì không có. Đất cát cũng đã giao cho xã quản lý từ lâu rồi. Anh thì vẫn cho rằng bố trở lại miền Nam. Nửa phần đời của bố gửi gắm ở đó. Cũng chỉ người cùng sống chết với bố trong chiến đấu vừa qua là còn thương bố, cảm thông với bố. Em biên thư gấp cho dì Út, chú Năm để nếu có gặp bố trong đó thì điện ngay ra cho mình.

HUYỀN: - Lạ thật, bố đi đâu mà không nhắn lại với ai một câu nào.

PHỤNG: - Tôi đã bao nhiêu lần van xin mọi người.

HUYỀN: - Nhưng anh không thể đổ riệt việc bố bỏ đi là do chị ấy. Từ bữa bố đi, trông chị ấy thật tội nghiệp, rộc hẳn đi vì lo nghĩ. Tự nhiên em sinh ra tức bố... già rồi lắm lắm, gây khổ cho mọi người.

PHỤNG: - Lắm lúc nhìn bố mà không cầm lòng được. Suốt cuộc đời vẫy vùng ngang dọc... vào sinh ra tử. Vậy mà bây giờ cứ trông thấy bóng công an là sợ. Lúc nào cũng lo không có hộ khẩu chính thức ở đây, chi tiêu cái gì cũng sợ tốn, sợ phiền lụy.

HUYỀN: - Tại anh thì có... lặng yên cứ để bố sống bình thường, bố lại thấy đỡ tủi thân... Đảng này cái gì cũng sợ bố mếch lòng... Đối xử với bố như khách nên bố càng sinh ra nghĩ ngợi.

PHỤNG: - Bố là người tự trọng. Và cái khổ nhất cho cuộc đời bố cũng chính là vì thế. (Ngừng) - Thôi bây giờ thế này... Anh sẽ đi ngay

miền Nam kết hợp một chuyến công tác. Giấy tờ đã có cả đây rồi.
Còn em, Huyền ạ, về ngay quê cho anh.

Chị Cảnh đã ra, đứng lấp ló, thiếu tự tin. Bây giờ chị mới lên tiếng.

CHỊ CẢNH: - Tôi đi cho không được à? Con Huyền nó đang học thi.

PHỤNG: - Chẳng thi thì đừng... bỏ đấy mà đi tìm bố đã

CHỊ CẢNH: (*Sụp xuống khóc*) - Tôi là người ngoài chứ gì?... Vì tôi mà
bố bỏ đi chứ gì? Suốt mấy ngày nay, anh không nói với tôi một lời.

HUYỀN: - Em không tán thành cái việc anh cứ đổ riệt tiếng ác cho
chị ấy.

PHỤNG: - Vậy thì sao bố lại lạng lẽ trốn... bỏ nhà mà đi như thế?

HUYỀN: - Rồi chúng ta còn gặp lại bố. Nhưng thường ngày bố vẫn tỏ
ra rất quý con dâu, lại còn khen chị là chân chất, thẳng thắn.

CHỊ CẢNH: - Đấy nhá, có cô Huyền làm chứng nhá. Nếu tôi có nói
câu nào lỗ mỗ thất lễ thì tôi xin lỗi ông. Nhưng đối với ông, thật
tình... (*Lúng túng khó diễn tả*) - Nếu lòng dạ tôi như cái bánh, tôi
mở ra cho các người xem.

Một người lạ vai khoác bì tải to, dừng lại trước cửa.

KHÁCH: - Ở trong ấy có ai biết, mách giùm tôi nhà anh Phụng.

CHỊ CẢNH: (*Đang khóc nín bật*) - Phụng nào...?

KHÁCH: - Phụng tài xế... Phụng phụ ấy...

CHỊ CẢNH: - Thế thì đây... chính đây.

PHỤNG: (*Chạy ra cửa*) - Anh hỏi gì?

KHÁCH: - Để vào đã. (*Anh đặt cái bì tải xuống, khoai tây bung ra ngoài*)

CHỊ CẢNH: - Chà khoai to, lại mỏng vỏ vàng ruột thế này, lái người ta
cất đi Sài Gòn giá cao lắm.

KHÁCH: - Có mấy cân đem biểu thôi.

CHỊ CẢNH: - Ấy chết, sao cho nhiều quá vậy?

PHỤNG: - Hãy khoan, anh ở đâu mới được chứ?

KHÁCH: - Tưởng nhận ra rồi, Bồng đây mà. Ồ hay... Bồng lộc, Bồng
hấp háy... Nhận ra rồi chứ gì... (*Phụng vẫn ngỡ ra*) - Nhà đảng ấy
đấy à, khá gớm nhỉ. (*Gật đầu*) - Thuê hay làm lấy đấy?

PHỤNG: - Làm...

KHÁCH: - Chắc chắn gồm!... Có đến bốn tấn xi không?

PHỤNG: - Hơn...

KHÁCH: - Cái đài của đảng ấy mới tậu đấy à? Khá quá nhỉ... kêu to không? Nghe thử... cho nghe thử...

Hoài chạy vào mở máy. Anh ta ngồi ngẩn ra nghe.

HUYỀN: (*Khẽ hỏi anh*) - Ai đấy?

PHỤNG: - Anh cũng chẳng biết nữa.

HUYỀN: - Ờ hay...

PHỤNG: (*Đánh bạo đến*) - Con ơi... vịn nhỏ lại tý đã. (*Đến gần ông khách*) - Hình như anh cũng là lái xe...?

KHÁCH: - Tôi lái xe ấy à...? Có mà lái com vào miệng... Mà như thế đảng ấy vẫn chưa nhận ra mình à?

PHỤNG: - Có lẽ đã lâu...

KHÁCH: - Gần ra phết... Ông tổ nhà tớ với ông tổ nhà cậu là cùng chung một chi chòm... Ông cố đẻ ra bà ngoại cậu với ông nội sinh ra bố tớ là đôi con dì, con già... Ông nội cậu...

PHỤNG: - Thế anh ở quê lên...?

KHÁCH: - Đích thị... *Mọi người xúm đến*

CHỊ CẢNH: - Anh gặp ông tôi ở quê không?

KHÁCH: - Chứ còn gặp ở đâu nữa!

CHỊ CẢNH: - Thế mà nhà tôi định đi vào tận trong Nam tìm.

KHÁCH: - Việc gì phải đi đâu.

CHỊ CẢNH: - Mà đồ riệt cho là tại tôi làm ông buồn phiền.

KHÁCH: - Lại chả vui hơn mít tinh... Tối nào chẳng tập hợp bà con đến nghe đài và nói chuyện thời sự. Sáng nào cũng dẫn theo một đàn trẻ con ra sân hợp tác tập thể dục, rồi hét toáng cả làng lên: Rèn luyện thân thể, bảo vệ Tổ quốc!

CHỊ CẢNH: - Thế thì không tưởng đến con đến cháu là phải.

KHÁCH: - Tươi mát ra phết.

PHỤNG: - Chú nói thế nào?

KHÁCH: - Mới có một bà.

HUYỀN: - Anh đừng có nói nhảm nhí.

KHÁCH: - Tôi thể có bóng đèn đây này. Bánh gói lắm... Tôi cứ tưởng chuyện ấy con cái phải tham gia...

PHỤNG: - Thật là bêu riếu... Nhưng hôm nay anh lên có việc gì?

KHÁCH: - Cũng là chuyện ông cụ thôi.

PHỤNG: - Tôi không ngờ bố tôi lại đốc chúng ra thế.

Huyền ôm mặt khóc.

CHỊ CẢNH: - Thì cứ nghe người ta nói đã nào.

KHÁCH: - Về cái thổ nhà anh hồi trước ấy... Gia đình thì đã thôi không ở mấy chục năm rồi.

PHỤNG: - Chúng tôi đã gửi lại cho xã quản lý.

KHÁCH: - Xã cũng đã phân cho người ta ở. Cây lưu niên trong vườn, những mít, ổi có cây làm cột nhà được. Lại còn cái mái, họ cũng đã đổ mái bằng lên. Từ ngày ông cụ về xã, đã nhiều lần đến báo người ta giao lại. Ừ thì cứ cho như thế là đúng luật. Nhưng ai chịu trách nhiệm đền bù cho người ta? Hàng năm bảy triệu đồng chứ không phải ít. Với lại bây giờ đuổi họ đi đâu...? Cho nên họ kiếm mấy cân khoai tây, gửi tôi đưa lên làm quà và có nhờ với chú. Vì ngày xưa đất là do chú giao, chứ họ có biết ông cụ là ai... Nhất là mà chú thương cho thì anh em vui vậy... Mà không nữa thì tôi cũng đành kệ họ đánh bài bậy.

PHỤNG: - Thế từ hôm về các anh bố trí ông tôi ở đâu?

KHÁCH: - Nhà trẻ mồ côi... Mà xem ra ông ở đấy lại có vẻ hợp.

PHỤNG: - Anh chửi chửi tôi đấy phải không?

KHÁCH: - Sao nghĩ thế, tình thực đấy. Nhà không phải làm, mà quét dọn có người lo cho. Nói thật thì méch lòng, không ở đấy thì biết quãng ông ấy ở đâu. Tự nhiên ông ấy trở về làng, mọi việc sinh rắc rối.

PHỤNG: - Bố tôi phải về là do trên yêu cầu.

KHÁCH: - Ở đâu chứ xã chúng tôi không yêu cầu. Nó còn phức tạp hơn một người chết sống lại. Mà nói thật đây này: ai cũng bảo, nhà

Sài Gòn có, Hà Nội có, mà vẫn tiếc rẻ đâm đầu vào xó bếp, tranh với dân từng thước đất thì thật quá đáng.

PHỤNG: - Anh ăn nói phải thận trọng... Cũng đừng quên là anh đang nói chuyện với con giai ông ta, chứ không phải một người hàng xú. Ai nói với anh là bố tôi được nhà nước lo cho đầy đủ...?

KHÁCH: - Thì chính ông ấy nói, chứ tôi có bịa ra đâu. Đi vận động người ta tòng quân, ông ấy đều nói đến công ơn to lớn, tình nghĩa trước sau. Khi về hưu, nhà nước lo cho chẳng thiếu một tý gì. Mà điều ấy có thật thì ông ấy mới nói chứ. Chẳng lẽ một người đi theo cách mạng ba mươi năm mà trở về tay trắng à? Có thì các anh các chị hưởng chứ, làm gì mà phải giấu như mèo giấu cứt ấy.

PHỤNG: (*Túm lấy ngực anh ta nâng bổng lên*) - Nếu anh không phải là khách đến nhà thì tôi đã đâm vỡ mặt anh ra. Tốt hơn hết là anh cút ngay đi... Tôi sẽ không thèm lấy lại cái mảnh đất chó ỉa ấy làm gì. Nhưng anh bỏ ngay cái thói bịa đặt đi... Không bao giờ bố tôi lại bịa đặt ra những điều không có.

KHÁCH: - Tôi thể độc đây này. Đứa nào nó mọc ngược lên mà nói thì mồm nó lên đình nhà.

PHỤNG: - Miệng anh đã sưng vếu lên rồi kìa.

KHÁCH: (*Bắt giác sờ lên miệng, rồi hiểu ngay ra*) - Anh cứ cho tôi là bịa đặt đi... Cả chuyện ông già lấy vợ, tôi cũng bịa đặt ra đấy... Anh chẳng mất công về đến làng đâu. Ở bất cứ quán nước dọc đường nào cũng nghe họ kháo âm lên rồi.

PHỤNG: (*Điên lên*) - Anh cút ngay đi... Kể cả bì khoai của anh nữa này. (*Ném theo*).

KHÁCH: (*Bắt lấy bì khoai ôm gọn vào lòng như người ta bắt bóng*) - Miễn là anh về mà đón bố anh lên. Bố già tôi, tôi nuôi đã là đủ lắm rồi. Lúc khỏe đã vậy còn lúc ốm, giường cứt chiếu đá ai lo. (*Ra nhanh*)

PHỤNG: - Chó tha đi, mèo tha lại, còn chưa biết cái thân khổ, lại còn vợ con... Thật là bêu riếu...

CHỊ CẢNH: - Đằng nào thì anh cũng phải về xem sự thể ra sao.

PHỤNG: - Tôi không thể muối mặt. Rồi người làng... liệu có còn dám nhìn mặt người ta nữa không?

CHỊ CẢNH: - Đã thế thì để tôi về.

PHỤNG: - Chưa phải nhờ đến cô lo.

CHỊ CẢNH: - Tôi đã tranh mất đầu. Còn hiếu thảo được, cứ giữ lấy mà hiếu thảo

PHỤNG: - Cô về thì cô cứ về... Nhưng nếu đúng như lời thằng cha kia nó nói, thì hẳn với ông già là đừng có nhắc đến tôi làm gì.

CHỊ CẢNH: - Đã nói là không phải chờ lâu mà. Mới nghe thiên hạ đồn thổi mà anh đã sợ bẽ mặt, đã muốn từ chối rồi, nên ông cứ ngồi đấy mà chờ con cái. Tôi nói thật, ở đây bốn người trong gia đình này, kể cả bé Hoài thì chỉ có mỗi tôi là người khác máu thôi, có phải thế không?... Vậy mà bố ở quê đang có chuyện đồn thổi, thì bao nhiêu là điều tiếng, nơi ăn chốn ở không có, lại đi ở nhờ trại mồ côi; vậy mà lại chỉ có một mình đưa con dâu khác máu về đại diện, lo lắng. Dân làng người ta có bôi tro trát trấu vào mặt cũng đáng. Tôi ra lệnh đây này: Về tất!

Hết cảnh.

CẢNH SÁU

Nơi ở tạm của ông Hoàng trong trại mồ côi. Bé Hoài đeo sau lưng chiếc cặp sách to, xông vào nhà, sau một phút quan sát gọi âm lên: Ông nội ơi! Ông nội ơi!... Cô Huyền ơi, đúng nhà ông đây rồi!...

PHỤNG: - Con cứ xông xộc chạy vào, nhớ không phải.

BÉ HOÀI: - Con đã bảo đúng là đúng. Bố có trông thấy cái thau men, cái ca Điện Biên của ông để kia không?

CHỊ CẢNH: - Cái mũ của ông treo trên tường kia kia. Tôi nhận ra ngay. Phải nói ông sống rất gọn ghẽ.

PHỤNG: - Vậy thì túi nón của ai đấy? (*Mọi người lại gần, chăm chú nhìn chiếc túi và chiếc nón phụ nữ treo trên tường*) - Thì ra thiên hạ không ai đồn thổi điều gì sai về bố cả.

CHỊ CẢNH: - Thì cứ cho rằng ông có thêm bà kế nữa thì đã sao nào.

PHỤNG: - Cô có cam đi không?... Con trai con gái đã lớn bằng sào bằng gậy, đã có cháu nội rồi...

CHỊ CẢNH: - Ông lại có thêm bà trẻ thì có mất gì của anh? Anh ích kỷ nó vừa vừa chứ. Cứ ngẫm ngay cái bản thân mình xem... Vợ kè kè bên cạnh. Con quý bố như vàng. Vậy mà bố bịch suốt. Tôi biết tôi lơ đi cho lại còn làm mẹ.

PHỤNG: - Đừng có chuyện nọ xọ chuyện kia nhá.

CHỊ CẢNH: - Vậy thì ông có lấy vợ kế đã sao? Nhào ơi!

PHỤNG: - Về đến đầu làng đã nghe người ta nói đấy tai kia.

CHỊ CẢNH: - Tại anh nên những kẻ rồi hơi càng được thể. Thấy người ta nói kháy một câu: “Về ăn cưới ông đấy à?” đã ngọng lưỡi lại, lặn thẳng một hơi, mặt xỉu xuống như cái bánh đa nhúng nước, bỏ vợ với em ngồi lại. Anh có biết tôi đối đáp thế nào không? “Tối nay mời các bác vào chơi xơi nước, mừng cho ông em. Được tin bố lấy vợ, chúng em mừng lắm. Bà nội em thì đoạn tang đã lâu.

Con cháu cứ ép ông lấy thêm bà kế để có người nâng khăn sửa túi. Nhưng ông em nhất định không chịu. Bây giờ ông em ưng là chúng em đứng ra lo ngay!” Thế là im mất, lại còn khen nữa chứ: Con cái mà biết lo cho bố mẹ như các anh các chị là nhất đấy!

PHỤNG: - Đừng có cãi bướng. Việc này dứt khoát là không thể được. Để gặp ông rồi tôi nói.

CHỊ CẢNH: - Chỉ sợ lúc ấy lại không mở mồm ra được. Kia... ông về rồi đấy... ra mà nói...

BÉ HOÀI: - Ông!

Ô. HOÀNG: (*Ôm lấy cháu cảm động*) - Hoài... chẳng có đêm nào ông không mơ thấy cháu. Cháu vẫn đi học đều đấy chứ?

BÉ HOÀI: - Cháu chỉ nghỉ có mấy buổi ra cột đồng hồ tìm ông thôi.

Ô. HOÀNG: - Sao lại tìm ông ở đấy?

BÉ HOÀI: - Mẹ mình nó toàn đem trẻ con ra đấy bán đi biên giới...

Ô. HOÀNG: - À ra thế... Ai mua về nấu cao thì ông cũng có giá lắm chứ.

CHỊ CẢNH: - Nếu chúng con ăn ở có điều gì thất thổ, thì con xin lỗi ông, chứ sao ông lại giận bỏ về đây.

Ô. HOÀNG: - Bố chẳng giận mà chỉ thương con thôi... Bố mừng là thằng Phụng nó lấy được con, một người thẳng thắn, trung thực...

CHỊ CẢNH: - Về đây, nhà cửa không có... thân thích thì không. Bố ở cái trại mồ côi thế này, làng xóm người ta nghĩ về chúng con như thế nào.

Ô. HOÀNG: - Bố về theo chính sách... Đây là quê hương... Hơn nữa, những ngày còn lại bố cũng mong muốn đóng góp một phần nào đó cho quê hương mình.

PHỤNG: - Bố tưởng tượng ra thôi... Không ai cần đến bố đâu. Xả cho người lên Hà Nội gặp chúng con... Họ nói khi bố về đây, gây cho họ bao rắc rối. Từ việc bố trí chỗ ăn chỗ ở đến việc bố luôn luôn có ý kiến vào mọi việc của người ta.

Ô. HOÀNG: - Bố còn có thể làm được điều gì cản trở. Thường ngày nghe được nguyện vọng gì của nhân dân, thì bố phản ánh cho chính quyền... cho Đảng ủy biết.

PHỤNG: - Có lợi ích gì không, hay chỉ tổ cho người ta ghét. Đến nguyện vọng của chính bố là sau những năm tận tụy hy sinh cho cách mạng được về với con cái, được sống yên ổn trong tổ ấm của mình cũng còn không thực hiện được nữa là.

Ô. HOÀNG: - Nếu chưa thay đổi được, thì cũng cần để cho Đảng biết, con ạ.

Khách đại diện cho xã bước vào

KHÁCH: - Chà... chào cả nhà, đông vui quá... Các anh các chị mới từ Hà Nội về thăm ông...

Ô. HOÀNG: - Có việc gì thế chú...?

KHÁCH: - Đồng chí thu xếp rồi xuống bám sát đối tượng cho tôi. Hôm nay là ngày giao quân... Trên người ta về... Nếu họ lặn mất, không đủ chỉ tiêu quân số là gay.

PHỤNG: - Bố tôi nghỉ hưu, còn phải làm công việc gì nữa thế?

KHÁCH: - Hưu việc nước... còn việc Đảng việc dân... Đợt giao quân lần này xã phân công mỗi đảng viên vận động năm người. Bao giờ lên xe xong không thiếu ai mới là hoàn thành nhiệm vụ.

PHỤNG: - Bố tôi vận động tòng quân? Chỉ trông gương đã sợ phát khiếp, ai người ta dám đầu quân nữa?

KHÁCH: - Trưởng ban đấy. Ông có quá trình chiến đấu, nói dân nghe ra phết!

CHỊ CẢNH: - Nay... Thế còn anh thì vận động được mấy người rồi?

KHÁCH: - Cũng vẫn đủ chỉ tiêu.

CHỊ CẢNH: - Anh nói lừa người ta như thế nào?

KHÁCH: - Chị đừng láo!

CHỊ CẢNH: - Đây này, người đi chiến đấu có công về, lương hưu chỉ đủ ăn năm ngày... Chó tha đi, mèo tha lại, về đến quê lại nằm ở trại mồ côi.

KHÁCH: - Ngay cả cái trại mồ côi mà chị chê bai, thì hôm nay đồng chí ấy cũng phải dọn đi... Xã người ta thắc mắc, chiếm công vi tư như thế là không được...

CHỊ CẢNH: - Thế còn mảnh đất của cha ông chúng tôi?

KHÁCH: - Đất thì không ai có quyền sở hữu... Còn ông muốn lấy lại chỗ ở ngày xưa thì chông ra năm triệu đền bù hoa màu, nhà cửa... Cái này chúng tôi đã bàn rồi. Còn về phần các anh các chị thì không thể về đây mà gây rối như thế được. Đáo giang tùy khúc nhá... Ông thu xếp ra ngay kéo anh em người ta chờ.

PHỤNG: - Bố tôi không đi đâu hết... Bố tôi không vận động ai cả...

KHÁCH: - Ai không đạt chỉ tiêu thì người ấy chịu trách nhiệm, đó là kỷ luật. (Bỏ ra)

PHỤNG: - Thật là nhục nhã!... Bố đâm đầu về đây làm gì?... Mới đến đầu làng, con đã phải nghe đây tai những chuyện về bố.

Ô. HOÀNG: - Họ nói gì con?

CHỊ CẢNH: - Người làng đồn âm lên là bố lấy vợ.

Ô. HOÀNG: - Thế con nghĩ thế nào?

CHỊ CẢNH: - Anh Phụng với cô Huyền thì xấu hổ bỏ chạy. Còn con thì lại nghĩ ông có thêm một bà nữa càng hay.

Ô. HOÀNG: - Ủ... Thế mới biết chính con dâu lại còn thương bố hơn con đẻ...

HUYỀN: - Vì chắc chắn chị ấy không xót bố như chúng con. Hồi bố đi xa, làng mình ở gần cầu, bom đạn dữ lắm. Anh Phụng bao nhiêu lần về đón, nhưng mẹ nhất quyết ở lại quê. Vì chỉ sợ bắt chợt bố về mà không được gặp. Chúng nó thả bom, mẹ đã chết ở đây.

Ô. HOÀNG: - Thế là bố hiểu được ý của các con rồi. Nhưng mà các con yên tâm, không khi nào một việc lớn như thế xảy ra, mà bố lại không bàn với các con. Chưa bao giờ bố có ý định ấy.

PHỤNG: - Thế thì nón áo của ai để nhảm vào phòng bố kia?

Ô. HOÀNG: - Không phải để nhảm đâu, mà khách của bố đấy.

HUYỀN: - Ai...?

Ô. HOÀNG: - Dì Út, các con ạ.

HUYỀN VÀ PHỤNG: (Cùng thốt lên) - Trời!

HUYỀN: - Dì Út ra đây hồi nào?

Ô. HOÀNG: - Chẳng rõ ai báo tin cho dì ấy.

HUYỀN: - Chính con biên thư cho dì.

Ô. HOÀNG: - Thế thì hôm nay bố mới tìm ra thủ phạm. Không hiểu là con đã viết nã nùng đến thế nào mà dì Út bay ra rồi xuống thẳng đây, la lối trách móc bố đủ thứ.

HUYỀN: - Dì đâu rồi hả bố?

Ô. HOÀNG: - Ra ga đón chú Năm.

HUYỀN: - Lại cả chú Năm cũng ra nữa?

Ô. HOÀNG: - Các con đã làm một trận náo động khắp nơi.

PHỤNG: - Con tưởng phải báo động cho cả đơn vị của bố kéo về đây mới phải.

Ô. HOÀNG: - Để chúng kiến một người kháng chiến cũ, lúc về hưu bị đối xử như thế nào phải không?

HUYỀN: - Nhưng bố thật kỳ... Về quê mà không nói với ai một lời nào.
Nhìn ra, dì Út và chú Năm đã tới. Huyền chạy ùa ra ôm lấy dì Út.

DÌ ÚT: - Tụi bây mới về tới há?

PHỤNG: - Chào dì...

DÌ ÚT: - Thằng Phụng nữa kìa. Vợ con mày có về luôn đó không?

PHỤNG: - Đây là Cảnh, con dâu dì... Còn bé Hoài là con chúng con.
Chào dì đi, Cảnh.

Bỗng nhiên Cảnh òa khóc

DÌ ÚT: - Lần đầu gặp dì, chưa nói được lời nào mà đã khóc là sao con?

CHỊ CẢNH: (*Ôm chàng lấy dì Út*) - Con thương dì.

Ô. HOÀNG: - Trời đất! Thằng Năm... Mày cứ đứng ngậy nhìn tụi nó như chúa tể nghe kèn... vô đi.

CHÚ NĂM: - Đã lâu lắm em mới được khóc anh Tư à. Chà... Mấy đứa nhỏ con anh mới dễ thương làm sao!

Ô. HOÀNG: - Hàng quán bận rộn, thím ấy mắc con nhỏ, chú bỏ ra đây làm chi?

CHÚ NĂM: - Em muốn kéo luôn cả vợ con ra đây nữa chú. Dì Út cho hay là em đi liền. Lần này thằng Năm nhất quyết lên cục Chính

sách, hỏi mấy ông coi... Cách xử sự với ba thằng đi chiến đấu trở về như thế này, liệu có còn ai muốn hy sinh nữa không?

Ô. HOÀNG: - Đừng có bị mấy đứa kích động.

CHÚ NĂM: - Vậy em hỏi anh Tư, vì sao anh không được sống với con cái...? Cả cuộc đời đi chiến đấu, một nguyện vọng nhỏ nhoi như vậy cũng không được sao? Vì sao anh phải trở về sống cô quả ở đây? Mà dì Út nói với em, mấy ông ở xã cũng không muốn anh trở về nữa kia.

Ô. HOÀNG: - Chuyện dài, một câu chưa thể nói hết được.

CHÚ NĂM: - Anh nói nguyên ngày em cũng nghe mà. Em ra đây chỉ cốt nghe anh nói thôi.

Ô. HOÀNG: - Giờ thì tôi lại mắc công chuyện mất rồi.

PHỤNG: - Còn chỉ tiêu Đảng ủy, bố con phải thực hiện.

Ô. HOÀNG: - Đừng nói thế con... Họ làm sao hiểu được... Tình hình chiến sự phía Bắc đương hết sức căng thẳng. Suốt bảy trăm cây số biên giới, Trung Quốc tập trung hàng chục sư đoàn tràn sang. Thị xã Bắc Giang cũng có lệnh sơ tán triệt để.

PHỤNG: - Bố không có ý định tái ngũ đấy chứ.

Ô. HOÀNG: - Có muốn chắc cũng không làm nổi nữa rồi... Nhưng vận động những người lính ra mặt trận, đó là sự sống còn.

PHỤNG: - Bố còn nói để người ta nghe được thì thật sự tài.

Ô. HOÀNG: - Điều quan trọng là chính họ cũng phải nhận thấy kia.

PHỤNG: - Bố nên thôi công việc ấy đi...

Ô. HOÀNG: - Nhưng bố đã có quá trình chiến đấu. Bố nói nhân dân tin hơn.

PHỤNG: - Chính vì vậy mà bố không thể cho phép mình được quyền nói dối. Nhất là nói dối lớp trẻ. *(Ngừng lặng, rồi trở nên quyết liệt)*
- Có phải chính bố đã nói với mọi người rằng, bố đã được đối xử hết sức công bằng trong những năm tháng chiến đấu?

Ô. HOÀNG: - Điều đó thì không có gì sai... Có chú Năm đây làm chứng cho bố.

PHỤNG: - Bây giờ về hưu cũng vậy, bố được lo lắng chu đáo cả về vật chất lẫn tinh thần. Sài Gòn cấp nhà cho, bố không nhận. Hà Nội bố cũng chối từ. Đến nỗi có người nghĩ bố là kẻ tham lam, được đãi ngộ đủ mọi thứ vậy mà còn về cái đất khi ho cò gáy này, tranh giành với nhân dân một mảnh đất chó ỉa.

Ô. HOẰNG: - Bố có nói như thế.

CHÚ NĂM: - Chà... Sao dạo này anh Tư kỳ quá vậy?

PHỤNG: - Chỉ vì sĩ diện mà bố trở nên lừa dối.

Ô. HOẰNG: - Lừa dối thì không bao giờ... Bố biết chắc không thể nào giữ mãi cái cách cư xử như thế này với những người có công đối với đất nước. Dù là trong chiến đấu hay trong xây dựng. Cũng không thể cứ tồn tại mãi những bọn cướp công và vợ vét. Còn nhiều điều sai trái trong cách đối xử, đó là sự thật. Song lại có một sự thật khác lớn hơn là đất nước đang cần được bảo vệ, đáng được bảo vệ. Những gì làm cho con người nản lòng thì nói thật cũng trở thành giả trá.

PHỤNG: - Nhưng có khi nào bố nghĩ rằng những người được bố động viên đi chiến đấu hôm nay, lại cũng sẽ trở về với nỗi hăm hiu như bố không?

Ô. HOẰNG: - Có thể, con ạ... Nếu như cách cư xử không có gì thay đổi mà họ cứ sống chân chính mãi.

PHỤNG: - Liệu có ai làm người chân chính nữa không?

Ô. HOẰNG: - Bố vẫn tin là có... và sẽ có nhiều người. Làm một người lương thiện đắt giá lắm con ạ. Nếu lương thiện mà giàu sang, thì kẻ ác đã tranh làm người lương thiện hết rồi.

PHỤNG: - Nhưng có ích gì không?

Ô. HOẰNG: - Điều đó thì thật là to lớn. Lịch sử vẻ vang của nhân dân này, của đất nước này có thể nào lại do bọn ăn cắp, bọn cướp công làm nên? Vì lẽ đó mà sự hy sinh của những con người chân chính không bao giờ uống phí.

PHỤNG: - Nhưng hôm nay tất cả chúng con kéo về đây... cả dì Út, chú Năm nữa... Chúng con đã quyết định rồi... Con đón bố về Hà Nội. Bố về sống với chúng con. Bố có quyền được như thế.

Ô. HOÀNG: - Bố mong lắm chứ... Hôm nay có đủ mọi người, bố nói rõ vì sao bố ra đi mà không nói với các con. Bố biết, nói ra các con sẽ không bao giờ bằng lòng như thế. Nhưng bố thì không thể được. Bố là đảng viên lâu năm như các con đều biết... Bố không thể bỏ sinh hoạt Đảng được. Nếu một đảng viên không thấy cần phải giữ kỷ luật Đảng nữa, thì Đảng đã tan rã mất rồi... Sinh hoạt Đảng của bố được chuyển về chi bộ xã... Có nghĩa là bố không thể rời nơi này được, nếu Đảng chưa cho phép bố làm điều đó. Bây giờ thì bố phải đi tiễn những người sắp sửa lên đường làm nghĩa vụ... Dì Út, Chú Năm ở chơi, tôi sẽ trở về ngay mà. *(Đi nhanh)*

CHÚ NĂM: - Ở lại đây, ông ấy sẽ sống thế nào, sống ở đâu?

DÌ ÚT: - Chú Năm... bao giờ thì chú về cục Chính sách?

CHÚ NĂM: - Công toi mất thôi dì Út ạ... Tôi ùng ùng ra đến đây, gặp cha già này nói ba câu là mình chịu liền. Cha nói có lý lắm, làm người tốt thật quá đắt... Nhưng nếu tốt mà giàu sang, thì kẻ xấu đã tranh làm người tốt hết rồi.

(Tiến lên nói với khán giả) - Nhưng chúng ta cùng nghĩ xem... Nếu cứ để cho người tốt thiệt thòi... càng tốt càng thiệt thòi, thì rồi đến lúc người ta cũng phải khiếp sợ... Không hiểu có ai còn dám làm người tốt nữa không?

HẾT.